

rAnt Groen

België-Belgique
P.B.
ANTWERPEN X
8/5124

Behaag natuurlijk 2004

*Winterbeheer in
Hobokense Polder
Oeyvaersbosch
Fort 7*

*Nieuw!
Lezersbrieven*

*Camargue
Mei 2005*

AFZENDER en VU:
Luk Smets
J. F. Kennedylaan 22
2630 Aartselaar
Afgiftekantoor Antwerpen X

www.zuidrand.be

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

Website

Afdelingswebsite: www.zuidrand.be

Website Hobokense Polder: www.jama.be/whop

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, Voorzitter en Coördinator Beleidswerkgroep
03/455 22 12 - hugo.waeterschoot@tiscali.be

Daniella Van Peel, Secretaris en Coörd. Communicatiewerkgroep
03/827 85 16 - daniella.van.peel@skynet.be

Luk Smets, Penningmeester, Ledenadministratie en Website
03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

Johan De Ridder, Mede-conservator Fort 7
0485/91 13 86 - johan.deridder3@pandora.be

Peggy Beers, Conservator Fort 7
0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Johan Baetens, Studiewerkgroep
03/281 78 59 - johan.baetens@yucom.be

Bert Mertens, Conservator Hobokense Polder
03/366 13 60 - bert.mertens@village.uunet.be

Nancy Geldhof, Bestuurslid
0485/85 13 64

Danny Jonckheere, Voorzitter Kern Hobokense Polder
03/828 64 03 - jonckheeredanny@vt4.net

Wim Mertens, Secretaris Kern Hobokense Polder
03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Ria Thys, Coördinator Educatieve werkgroep
03/289 73 66 - ria.thys@pi.be

An Caers, Administratie werkingsprogramma
03/458 34 80 - an.caers@pandora.be

Catherine Vandercruyssen, Coördinator Cursussen
03/288 81 07 - cvdx@pandora.be

Hilde Vangrunderbeek, Coördinator Agenda
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Ronald Van den Bossche, Penningmeester Hobokense Polder
03/825 13 47 - ronald.vandenbossche@pandora.be

Redactie rAntGroen

Uiterste inzenddata voor artikels: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november

Johan Baetens Hoofdredacteur, Fort 7-nieuws, Studie en Dierwaarnemingen

Ria Thys Lay-out, Educatieve artikels en Kinderhoek

Luk Smets Bestuursberichten

Peggy Beers Correctieadvies

An Caers Activiteitenagenda

Catherine Vandercruyssen Cursussen

Danny Jonckheere Hobokense Poldernieuws

André De Mul Verslagen

03/828 70 32 - demul.andre@belgacom.net -
Lucas Henninckstraat, 41 2610 Wilrijk

Contactpersonen geleide wandelingen in onze natuurgebieden

Fort 7: Natuurwandelingen: Tuur Wuyts, 03/449 99 11

Monumentwandelingen: Philippe Vanhove, 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

Hobokense Polder: Annie Vandeweyer-Van Zwieten, 03/828 37 60 - walter.vandeweyer@pandora.be. De polderwandelingen worden verzorgd door VMPA-Hoboken en zijn in de agenda aangegeven met

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift rAntGroen.

Abonnementen: leden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Indien men voor beide tijdschriftenopteert, betaalt men 32 euro, lidgeld inbegrepen.

Abonnement op rAntGroen: voor leden van andere afdelingen door storting van 5 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname

aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico. Roken in ons clublokaal De IJsvogel is niet toegestaan.

Inschrijving voor de autobustochten: gepensioneerden betalen het tweede bedrag, het derde bedrag is voor jeugdleden en personen tot 21 jaar.

Wie laattijdig toch nog mee wil, gelieve enkel de penningmeester op te bellen. Hij alleen kan u zeggen of er nog plaats is in de autobus.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, gelieve zo

vlug mogelijk de penningmeester te verwittigen, zodat mensen die eventueel op de wachtlijst staan, kunnen verwittigd worden. Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibusjes.

Annulatie: enkel wie door ernstige reden niet kan deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf verwittigt, heeft recht op terugbetaling.

Annulatie bij weekends en reizen: bij afzegging zonder geldige reden dient er steeds 10% van de totale prijs te worden betaald. Bij afzegging zonder geldige reden binnen de maand voor de reis of het weekend dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%. Het bestuur oordeelt of de reden geldig is.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening: **979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

4de kwartaal 2004

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

- = Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd.
- = Kindvriendelijke tocht.
- = Wandelingen, waarbij dit logo vermeld staat, zijn opgenomen in de VMPA-wandelkalender

Za. 2 okt. 2004

Open Beheersdag Fort 7

9.00 u

Leiding: Peggy Beers

0485/52 81 25

In oktober wordt er traditioneel gestart met de beheerswerkzaamheden, waaraan een hele enthousiaste ploeg deelneemt! Er wordt elke zaterdag gewerkt van 9.00u tot 12.00u en dit tot begin maart wanneer het broedseizoen begint. Wil je mee de handen uit de mouwen steken, kom dan gerust eens af. Iedereen is welkom!

Afspraak: De IJsvogel, Fort 7, Legerstraat 40 in Wilrijk.
Mee te brengen: werkhandschoenen (indien je dit thuis hebt liggen) en vooral stevig schoeisel.

Zo. 3 okt. 2004

Linkeroever en Saeftinghe

8.30 u

Gids: Rudy Vansevenant

Leiding: Wim Roelant

015/32 08 05

0477/34 07 21

Traditiegetrouw bezoeken we in de voormiddag de plas van Blokkersdijk en afhankelijk van de voorbereiding het Groot Rietveld tegen Kallo en andere vogelrijke gebieden in de buurt van de Schelde.

Na de picknick in het gekende cafeetje van Emmahaven starten we voor een wandeling op de dijk en kijken over het Verdrongen Land op zoek naar kiekendieven, ganzen en allerhande watervogels en steltlopers.

Afspraak: Om 8.30u aan de Bist te Wilrijk (kostendelend vervoer mogelijk) en eventueel om 13.00u in het cafeetje mits de leiding te verwittigen. We sluiten de dag af omstreeks 17.00u ter plaatse.

Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, fototoestel en laarzen bij regenweer.

Za. 9 okt. 2004

Herfstwandeling in het Schoonselhof

13.30 u

Gidsen: Nancy Geldhof en Tuur Wuyts

Leiding: Nancy Geldhof

0485/85 13 64

Vlak naast ons bekend natuurgebied Fort 7, ligt nog een heel mooi stukje groen. Het Schoonselhof biedt in dit seizoen een ruim en kleurrijk palet aan herfstschatten. Speciaal voor ouders en grootouders met hun kleuters en lagere schoolkinderen, maar ook een aangename kennismaking voor al onze leden. Meer info in het Kinderkatern.

Afspraak: Om 13.30u aan de inkom van het Schoonselhof, Jules Moretuslei te Wilrijk. Het einde is voorzien omstreeks 16.00u ter plaatse. Aantal te wandelen km = 3 km.
Mee te brengen: stevig schoeisel, kijker, laarzen bij regenweer en fototoestel.

Zo. 10 okt. 2004

7.30 u

Olef-Vallei

Gids: Walter Van Spaendonk

Leiding: Luc Van Schoor

03/480 54 24

03/353 09 77

De Oostkantons zijn landschappelijk zowat het mooiste wat ons land te bieden heeft. Vanuit Rocherath (voorbij Elzenborn) dalen we af naar de Olef, we steken het riviertje over, zo belanden we in Duitsland. Het wordt een dag-uitstap zonder café, met weinig of geen tegenliggers, maar hopelijk met enkele mooie waarnemingen. Kruisbek en Herfsttijloos staan op het verlanglijstje.

Afspraak: We vertrekken per bus om 7.30u op de Bist te Wilrijk. Het einduur ter plaatse is voorzien omstreeks 17.00u. De wandelafstand bedraagt ongeveer 13 km. Wie mee wil, **stort voor 26 september 14,50 - 13 - 11,50 euro/persoon** op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "Olef-Vallei" en naam.

Meebrengen: picknick, drank, verrekijker, fototoestel en laarzen.

Kruisbek

Za. 16 okt. 2004

7.00 u

Vogeltrek langs de Zeeuwse Kust

Gids en leiding: Luc Van Schoor

03/353 09 77

In het kader van de cursus 'Vogeltrek', die deze maand in onze afdeling aan bod komt, verplaatsen we ons vandaag naar Walcheren. De excursie staat open voor iedereen die iets meer wil weten over het boeiende verschijnsel van de vogeltrek.

Tijdens de tweede helft van oktober volgen weer duizenden zangvogels de kustlijn op weg naar hun zuidelijkere overwinteringsoorden. Daarbij laten ze zich vaak stuwten als gevolg van hun natuurlijke afkeer om over zee te vliegen. Een dag met mooi weer, na een periode van regen, mist of harde wind geeft soms topaantallen. Heelder groepen en groepjes vinken, piepers, lijsters en leeuweriken volgen dan de kustlijn om tussen Westkapelle en Vlissingen de relatief brede Scheldemonding over te steken. Op zulke

dagen passeren ook geregeld enkele roofvogels de revue. Maar ook de trek van zeevogels als Jan van Gent en de jagers kan rond deze tijd aardig wat opleveren. We durven hopen op een ideaal trekweertje zodat we van op duin en dijk een stroom van passanten kunnen gadeslaan ...

Afspraak: Vertrek met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7.00u stipt (kostendelend vervoer mogelijk). De morgentocht eindigt in principe rond 12.00u aan de kust van Walcheren, maar wie wil, kan na de picknick, samen met de gids Luc Van Schoor, om 13.30u aansluiten bij de excursie langs de Oosterschelde bij Sas van Goes. Voor verdere inlichtingen zie aankondiging hieronder. Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, stevige wandelschoenen, fototoestel en warme, winddichte kleding.

Za. 16 okt. 2004

8.00 u

Het mariene leven in de Oosterschelde: een ware ontdekkings tocht.

Gids en leiding VM: Hugo Waeterschoot

03/455 22 12

Gids en leiding NM: Luc Van Schoor

03/353 09 77

We staan er dikwijls niet bij stil, maar er is een gegronde ecologische reden waarom zoveel trekvogels tijdens het trekseizoen de Oosterschelde als pleisterplaats verkiezen: het wemelt er immers van voedsel! Bij laag water komen de uitgebreide slikplaten als rijkgedekte tafels te voorschijn, terwijl mosselbanken, dijkbrekers en andere hardere steenkanten dan weer voederplaatsen vormen voor andere vogelsoorten. Bovendien is de waterkwaliteit van de Oosterschelde "uitstekend" te noemen, voornamelijk doordat er geen verontreinigde zoetwaterrievieren in uitmonden. Vandaag hebben we een programma uitgewerkt in twee halve delen: in de voormiddag verkennen we het rijke mariene leven en in de namiddag hebben we oog voor de vogelpleisterplaatsen. Tegen lage tij (in de voormiddag) ter hoogte van het Sas van Goes betreden we het wad, vanwaar we vanaf de laagwaterloodlijn tot de dijk alles nauwgezet afsporen naar biologisch leven. Het zal voor velen een

prettige verrassing worden met planten en dieren waar je waarschijnlijk nog nooit van gehoord hebt zoals de Zeevinger, de Slangster, de Zeeappel en diverse soorten Zee-eiken. Boeiend in ieder geval! De getijdenkromme voor de plaats die we bezoeken, kan je raadplegen op de website www.getij.nl (zoek naar de plaats KATS). Na de middag gaan we op zoek naar de steltlopers en andere "wadlopers", die enkele uren tevoren nog foerageerden op de slikken. Bij vloed verzamelen ze zich op de zogenaamde hoogwatervluchtplaatsen. Langsheen het Nationaal Park Oosterschelde tref je tientallen van dergelijke HVP's aan. Het gaat om duizenden vogels die elk etmaal verzamelen blazen ... tot het tij weer keert. Ze worden al eens in 't oog gehouden door predators als bvb. Slechtvalk ... Mogelijk pleisteren er langs de waterkant ook zangvogels op hun trektocht naar het zuiden. We kijken er naar uit.

Afspraak: Vertrek om 8.00u op de Bist te Wilrijk voor het districtshuis (kostendelend vervoer mogelijk). We zijn terug tegen 18.30u op de vertrekplaats te Wilrijk.
Mee te brengen : picknick, WARME KLEDING en LAAR-

ZEN ZIJN ABSOLUUT NOODZAKELIJK, ook enkel transparante potjes zijn nuttig. Voor de namiddag komen verrekijker en telescoop (voor de gelukkige bezitter) goed van pas. En vergeet je fototoestel niet!

Zo. 17 okt. 2004

Herfstwandeling in de Hobokense Polder

9.30 u

Gidsen: Michel Van Megroot en Leentje Toussaint

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

03/828 37 60

Kom mee genieten van de kleurenpracht die de herfst biedt. Bloemen zijn wel uitgebloeid, maar elke plant heeft toch zijn eigenaardigheden zodat er nog genoeg te observeren valt. Vele vogels zijn reeds naar hun winterkwartieren vertrokken. Watervogels die hier overwinteren kunnen we observeren aan de grote plassen. Met wat geluk zien we

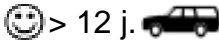
ook onze natuurbeheerders: de Konikpaarden en de Gallowaykoeien.

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei om 9.30u. Einde voorzien rond 12.30u. Mee te brengen: waterdicht schoeisel en eventueel verrekijker.

Zo. 24 okt. 2004

Roofvogeltrek over de Kempen

8.00 u

Gids en leiding: Luc Van Schoor

03/353 09 77

Rond deze tijd trekken heel wat roofvogels uit NW-Europa naar hun zuidelijke overwinteringsplaats. Daarbij vliegen ze ook over Vlaanderen, vooral dan langs de Kempen en Limburg. Goede plekken om deze roofvogeltrek waar te nemen vormen het uitgestrekt bosgebied langs de Nederlandse grens tot Ravels en het iets zuidelijker gelegen bos- en weidegebied bij Oud-Turnhout. In Limburg komen onder andere de mijnterrils van Beringen en Heusden-Zolder in aanmerking als waarnemingsplaatsen. Deze laatste ligt in een belangrijke open ruimte op de westrand van het Kempens plateau. De top (155 meter) steekt 80 meter boven de omgeving uit en biedt een uitgestrekt panorama, o.a. over de militaire domeinen van Leopoldsburg. Welke plaats we juist kiezen, hangt een beetje af van de weersomstandigheden. Die bepalen in

grote mate het trekverloop. Zo kunnen we van goede en slechte trekdagen spreken. Op topdagen trekken er honderden Buizerden over, maar ook Sperwer, Blauwe Kiekendief en Rode Wouw. Topdagen zijn uiteraard zeldzaam, maar toch hopen we op een geschikt trekweertje. In dat geval gaan we 's morgens roofvogels waarnemen vanuit 1 waarnemingspunt. Na de middag kiezen we voor een landschapswandeling in de omgeving waarbij mogelijk ook aardig wat zangvogels in het vizier komen.

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.00u (kostendelend vervoer mogelijk). Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse. Aantal te wandelen km = 7 km. Mee te brengen: picknick, drank, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, stevig schoeisel en wind- en waterdichte kledij.

Za. 30 okt. 2004

Wandeling in het arboretum van Tervuren

11.30 u

Gids en leiding: Fons Waeterschoot

03/322 12 75

De herfst met zijn mooie kleurschakeringen is weer aangebroken. Om er volop van te genieten trekken we ditmaal naar het arboretum van Tervuren en doen er de 'Koninklijke wandeling'.

Vanaf 1902 liet Leopold II hier immers een uitgebreide geografische bomenverzameling aanleggen. In totaal telt het arboretum een 460 tal houtsoorten, waarvan 155 behoren tot het naaldhout en 305 tot het loofhout. Op deze 'Koninklijke wandeling' krijgen we een gedeelte van deze

collectie te zien en te bewonderen. Een echte landschapswandeling in een oogstrelend herfstkleed.

Deze 7 km lange wandeling is ook geschikt voor kinderen.

Afspraak: Op de Bist te Wilrijk om 11.30u (kostendelend vervoer). Het einde is voorzien rond 16.30u ter plaatse. Mee te brengen: bomenboek, verrekijker, goed humeur, goede wandelschoenen, picknick voor 's middags in een café en fototoestel.

Zo. 7 nov. 2004

Wandeling in het Mechels Broek

8.15 u

Gids: Wim Roelant

0477/34 07 21

Leiding: Moniek Van den Bergh

03/457 54 49

Het Mechels Broek is bij de meesten onder jullie wel bekend als een prachtig natuur- en wandelgebied, waar altijd wel iets bijzonders te ontdekken valt. Op deze herfstzondag hopen we dan ook het één en ander te kunnen bespeuren op de grote vijver of in de zeggen en velden eromheen. Voor het bestuderen van eenden, ganzen en ander watergevoegelte is het Mechels Broek immers een waar miniparadijs temidden van het Vlaamse verstedelijkte landschap.

Afspraak: Om het milieu wat te sparen - en natuurlijk ook voor de gezelligheid! - stellen we voor om eens met de trein te gaan. Daarom samenkomst in station Mortsel-Oude God

om 8u15. De trein vertrekt om 8u31. Wees op tijd, zodanig dat we nog goedkopere groepstickets kunnen kopen. We stappen af in station Mechelen- Nekkerspoel om 8u48. Vandaaruit is het dan nog maar een korte wandeling langs de Dijle naar het Mechels Broek. Mensen die rechtstreeks willen komen, kunnen dan aansluiten aan het station of op de Dijledijk daar vlakbij. Het einde is voorzien rond 12u30 zodat we tijdig de trein terug kunnen nemen. Mee te brengen: verrekijker, telescoop, veldgidsen, fototoestel, bij regenweer waterdicht schoeisel (bv. laarzen) en regenkledij.

Zo. 14 nov. 2004

Vogeltocht Oosterschelde en Veerse Meer

 > 12 j.
8.15 u

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Peggy Beers

03/353 09 77 - 0494/33 63 09
0485/52 81 25

Vandaag gaan we op zoek naar de eerste wintergasten op en rond het water van Zuid- en Noord-Beveland. We starten in de Yerzeke Moeren, een oud reliëfrijk weidelandschap, met zijn Kolganzen en Smienten. Vanaf het mooie paviljoen "De Vogelarije" tot de inlaag "De Keihoopte" kunnen we naast de mogelijke Baardmannetjes ook heel wat eenden en watervogels verwachten. Als het weer een beetje mee zit gaan we op stap langs de Oosterscheldedijk. Vorig jaar nog goed voor een prachtwaarneming: een vliegende Velduil. Na de middagpauze in Wissekerke trekken we naar de Goudplaat aan het Veerse Meer voor een mooie landschapswandeling langs bosranden en waterkant.

Mogelijk eindigen we hier onze gevarieerde tocht; zoniet hebben we nog een bezoekje aan het natuurgebied "De Middelpaten" in petto.

Wie er vorig jaar niet kon bij zijn, krijgt nu een nieuwe kans ... je bent meer dan welkom !

Afspraak: Vertrek op de Bist te Wilrijk om 8.15 u (kosten-delend samenrijden mogelijk). Het einde is voorzien om 17.00 u ter plaatse. Wandelaafstand: ca. 6 km.

Meebrengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, laarzen bij regenweer, stevig schoeisel, warme waterdichte kleding

Za. 20 nov. 2004

Dag van de Natuur

9.30 u

Beheersdag Oeyvaersbosch, Aartselaar

Leiding: Ivan Bogaerts

03/887 16 46

Het Oeyvaersbosch in Aartselaar bestaat uit een brede houtkant, die de buffer vormt tussen industriegebied en landbouwzone De Reukens. Meer info over dit gebiedje vind je op onze website. Wij voeren een gedifferentieerd beheer gericht op de ontwikkeling van de houtkant als visuele buffer, maar met behoud van open stukjes bloemrijk grasland. Staat vandaag op het menu: maaien van grasplekjes, afvoeren van het maaisel, verwijderen van distels in

de randzone en verwijdering van enkele afgestorven boompjes.

Afspraak: We werken van 9.30u tot 12.00u en van 13.30u tot 16.00u. 's Middags gezamenlijke picknick. Uiteraard is hulp voor een halve dag ook zeer welkom.

Mee te brengen: picknick, laarzen en werkhandschoenen.

Wij zorgen voor het nodige gereedschap en voor soep.

Zo. 21 nov. 2004

Wandeling in de Hobokense Polder

14.00 u

Gidsen: Jeannine Nielandt

Terry Marien

Leiding: Annie Vandeweyer - Van Zwieten

03/887 85 65

03/828 53 28

03/828 37 60

Voor de laatste maal dit jaar trekken we de polder in voor een flinke wandeling langsheen koeien en paarden, die nu hun wintervacht krijgen of reeds hebben. Een dikke warme jas voor de winter! Zelf halen we zeker en vast een frisse neus!

Afspraak: Station Hoboken Polder, einde Berkenrodelei en dit om 14.00u. Einde is voorzien rond 17.00u.

Mee te brengen: stevige wandelschoenen en bij regenweer zijn laarzen noodzakelijk.

Za. 27 nov. 2004

Actie "Behaag ... natuurlijk"

VM

Leiding: Luk en Ria Smets-Thys

03/289 73 66

Wij vragen enkele uurtjes van uw tijd ten voordele van de natuur!

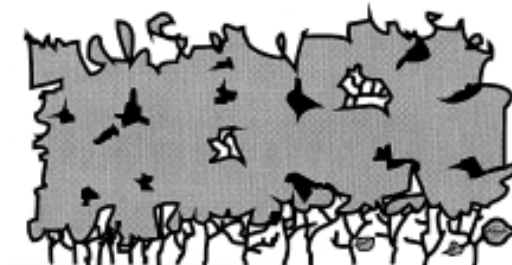
Elders in deze rAntGroen kan u uitgebreide informatie vinden over deze haagplantactie van Natuurpunt, met steun van de gemeentebesturen en milieुरaden. Het plantgoed voor onze actie wordt geleverd door een boomkweker. Het samenstellen van de pakketten gebeurt echter door werkgroepen in elke gemeente. Hiertoe vormen we met de gemeentelijke milieुरaden werkgroepen die instaan voor de samenstelling en de bedeling. Daartoe zoeken we per gemeente een tiental vrijwilligers, zowel voor de samenstelling van de pakketten als voor de bedeling van het plantgoed. Help uw vereniging de natuur promoten en geef uw naam op bij één van onderstaande coördinatoren, die u juiste plaats en uur kunnen meedelen.

Aartselaar Luk Smets 03/289 73 66
Edegem Nicole Beeckmans 03/289 21 21
(kantooruren)

Hove Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

Hoboken-Wilrijk Danny Jonckheere 03/828 64 03

Alvast bedankt voor uw medewerking.

Zo. 28 nov. 2004

8.00 u

Land van Strijen en de Korendijkse Slikken: Ganzentocht

Gids: Rudy Vansevenant

015/32 08 05

Leiding: Walter Van Spaendonck

03/480 54 24

Deze tocht is voorbehouden voor een beperkt aantal echte ganzenfanaten.

We bezoeken 's morgens het Oudeland van Strijen, de oudste polder van de Hoekse Waard. Hier pleisteren elke winter meerdere Dwergganzen, maar deze enkelingen vinden tussen de vele honderden andere ganzensoorten is niet altijd evident. 's Namiddags, na de picknick in een gezellig cafeetje, trekken we naar de Korendijkse Slikken en met wat geluk treffen we ook hier een Dwerg- of zelfs Roodhalsgans tussen de grote groepen ganzen aan. De laatste winters verblijven hier ook al eens Zeearenden en Slechtvalken, dus wie weet... Indien er nog tijd overblijft, komen we terug

langs Ooltgensplaat waar we de Toendrarietganzen hopen aan te treffen.

We doen deze tocht met 16 deelnemers; met meer dan 4 wagens kunnen we op de smalle en slijkerige polderwegjes moeilijk manoeuvreren.

Afspraak: Inschrijven is verplicht tegen uiterlijk 7 november bij Walter. Gelieve telefonisch te laten weten of je zelf kan of wenst te rijden en hoeveel plaatsen je vrij hebt in de wagen.

We vertrekken op de Bist te Wilrijk om 8.00u en zijn terug omstreeks 18.30u. Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids en stevig schoeisel.

Za. 4 dec. 2004

9.30 u

Bezoek aan insectententoonstelling in Natuurpunthuis en De Liereman

Gids: VM: Gids van het Natuurpunthuis - NM: Eigen gids

03/289 73 66

Leiding: Ria Thys

Deze activiteit, die georganiseerd wordt in samenwerking met Natuurpunt Rupelstreek, richt zich vooral naar gezinnen met kinderen of grootouders met hun kleinkinderen.

In de voormiddag bezoeken de kinderen gedurende 45

minuten met een gids de insectententoonstelling, terwijl de volwassenen de film Microcosmos bekijken. Vervolgens is er een geleid bezoek voorzien voor de volwassenen aan de tentoonstelling, terwijl de kinderen naar een tekenfilm over insecten kijken.

Rond 12.15u rijden we naar het Bezoekerscentrum De Liereman, waar we onze picknick verorberen. In de namiddag volgt nog een winterse wandeling in het natuurreserveaat De Liereman.

Afspraak: Wie mee wil, stort vóór 20 november 2 euro/ volwassene en 1,5 euro/kind met een maximum van 7,5 euro/ gezin op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "Liereman", aantal deelnemers en telefoonnummer

We vertrekken met eigen wagens (kostendelend vervoer) op de Bist te Wilrijk om 9.30u. Het einde is voorzien omstreeks 16.00u ter plaatse. Aantal te wandelen km = 4 km.

Mee te brengen: picknick, fototoestel, kijker en laarzen.

Za. 11 dec. 2004

Natuurpunt Trefdag

Leiding: Hugo Waeterschoot

03/455 22 12

Ieder jaar organiseert Natuurpunt (de algemene vereniging) op landelijk niveau een soort congres waarbij een aantal belangrijke aspecten voor de vereniging in groep besproken of uitgewerkt worden. Maar er is veel meer te doen die dag. Zo zijn er steeds een heel aantal interessante workshops (vb. rond beheer) en voor de kinderen wordt gewoonlijk speciale opvang voorzien. Vandaar dat het congres een tweetal jaren geleden tot trefdag herdoopt werd, een naam die veel beter past bij het gebeuren.

Ook dit jaar is dit zo: op zaterdag 11 december gaat de trefdag van Natuurpunt door in Leuven - College De Valk (Ladeuzeplein).

Programma:

- * 9u30: ontvangst en inschrijving
- * 10u: verwelcoming door de voorzitter
- * 10u05: plenair gedeelte: werkingsprogramma's 2005-2006 en begroting 2005

* 11u30: workshops en voorstelling concrete cases (allerlei verhalen uit de vereniging, waaruit andere medewerkers inspiratie kunnen putten, voorstelling projecten, enz.)

* 12u30: middagmaal en infostands

* 14u15: workshops en voorstelling concrete cases (allerlei verhalen uit de vereniging, waaruit andere medewerkers inspiratie kunnen putten, voorstelling projecten, enz.)

* 17u00: Slottoespraak, afsluitende receptie, ev. muzikaal optreden.

Meer info in Natuur.blad of op de website van Natuurpunt (www.natuurpunt.be). We zenden je in ieder geval nog een snelbericht, vermoedelijk rond de tweede helft van november. Aangezien steeds meerdere leden van onze afdeling deelnemen aan dit evenement, kan er gerust voor vervoer gezorgd worden (bel graag Hugo Waeterschoot een week of twee op voorhand). Tot kijk op de trefdag!

Za 11 dec. 2004
20.00 u

**Winteravond in Steytelinck
Reisverslag Brazilië**

Foto's: Rudy Vansevenant
Tekst: Hilde Vangrunderbeek

015/32 08 05
015/32 08 05

Tijdens de voorbije maand augustus hadden wij het geluk om samen met 9 andere Natuurpunter en natuurfotografen door Brazilië te reizen. Drie weken waren tekort om gans dit immense land te doorkruisen, maar toch hebben wij meerdere zeer verschillende streken bezocht. De eerste week verbleven we in de Pantanal, een ongerept en fascinerend natuurgebied, een waar vogelparadijs. De tweede week trokken we naar de meer noordelijk gelegen Serra des Araras op zoek naar de Harpy Eagle en vervolgens naar een zuidelijke uitloper van het Amazonebekken met opnieuw een totaal andere planten - en dierenwereld. In Itatiaia zochten we naar de vele colibri's en de super zeldzame Pampa Vink. Tenslotte verbleven we nog 5 dagen op een eiland in de Atlantische Oceaan waar meerdere soorten Jan van Genten, stern en Fregatvogels ons om de oren vlogen. Graag willen wij jullie aan de hand van een reportage laten meegenieten van de vele mooie herinneringen die we digitaal konden vastleggen.

De Hyacinth Ara, één van de meest bedreigde papegaaiesoorten van Brazilië

Wij sluiten deze avond af met een Braziliaans drankje.
Praktisch: Zaal Steytelinck, St Bavostraat te Wilrijk, aanvang 20.00 u - einde omstreeks 22.30u
Deelname in de kosten: 2,5 euro

Zo. 19 dec. 2004
8.20 u

Vogeltocht in de Netevallei

Gids: Tuur Wuyts
Leiding: Miel Lauwers

03/449 99 11
03/455 71 90

Reeds 2 jaar waren de weergoden ons niet gunstig gezind op deze klassieke tocht, maar we doen koppig voort! Wie met ons wil wandelen tussen Lier en Duffel, Nete en Nete-kanaal, om naar water- en andere vogels te kijken, aarzel niet! Een vast onderdeel van de tocht wordt het speuren naar Ransuilen in de wilgenstruiken van het Strijckersbroek.
Afspraak: We vertrekken met eigen wagens om 8.20u op de

Bist te Wilrijk. Kostendelend samenrijden is mogelijk. De tocht start aan de parking van de melkerij te Lier-Anderstad. Het einde is voorzien omstreeks 12.00u ter plaatse. De wandelafstand bedraagt ongeveer 3 km.
Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, warme en regendichte kledij en stevige wandelschoenen of laarzen bij regenweer.

Zo. 9 jan. 2005

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht dd 23 januari 2005

Zo. 9 jan. 2005
8.30 u

Vogelobservatietocht: van Kreekrak tot Tholen

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Rudy Vansevenant

03/353 09 77
015/32 08 05

Tradities zijn er om in stand te houden, daarom bezoeken we weer als eerste tocht van dit nog jonge jaar het vroegere "eiland" Tholen. Verschillende ganzensoorten, zwanen, zaagbekken, eenden, steltlopers ... zijn hopelijk present. In de open vlakten kan het op dit moment van het jaar erg waaien en bitter koud zijn. Jullie zorgen voor warme kledij, wij zorgen voor een glaasje jenever en op die manier kunnen

wij het ergste vriesweer trotseren. Het routescenario hangt af van de laatste voorbereidingen.
Afspraak: We vertrekken om 8.30u met eigen wagens (kostendelend) aan de Bist te Wilrijk. Aansluiten is mogelijk mits de leiding te verwittigen. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse.
Mee te brengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel en laarzen bij regenweer.

Zo. 16 jan. 2005
8.30 u

Vogeltocht naar Bospolder, Ekerse Putten en Kuifeend

Gids: Ludo Benoy (onder voorbehoud) of plaatselijke gids
Leiding: Tuur Wuyts

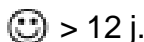
03/449 99 11

Deze gebieden ten noorden van Antwerpen liggen in volle industriegebied, maar bieden toch foerageer- en rustgelegenheid aan tal van watervogels. Ludo zal u zeker heel wat weten te vertellen over het gebied en zijn gasten. Opgelet: Kleed u warm aan, want aan de Kuifeend kan het flink koud zijn!

Afspraak: We vertrekken met eigen wagens (kostendelend) op de Bist te Wilrijk om 8.30u. Het einde is voorzien omstreeks 12.00u ter plaatse. Aantal te wandelen km = ongeveer 2 km.
Mee te brengen: verrekijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, wind- en waterdichte kledij en laarzen.

Zo. 23 jan. 2005

7.30 u

Bustocht: Vogelexcursie Schouwen-Duiveland

Gids: Luc Van Schoor

03/353 09 77 - 0494/33 63 09

Leiding: Walter Van Spaendonk

03/480 54 24

Een tocht naar Schouwen in putje winter is elk jaar weer een speciale belevenis.

Dit stukje Zeeland, op de rand van land en water, biedt zoveel boeiende vogelgebieden dat er naast de klassiekers als Prunjepolder en Brouwersdam, voldoende keuze is voor een gevarieerde reisroute. Luc en Walter zoeken de beste plekjes op met, bij een schappelijk weertje, één of twee landschapswandelingen als toemaatje. Naast de attractieve Brandganzen en de altijd aanwezige Roodkeelduikers mag je weer een hele schare watervogels verwachten. We kijken uit naar soorten als Kuifduiker en IJseend ... met als toetje misschien ook zeehond(en). Vorig jaar begonnen we met een

knaller als IJsdruiker en verder nog Sneeuwgorzen en "late" Grote Sterns. Deze keer ... neen een glazen bol hebben we niet, maar wel de zekerheid dat we ook vandaag weer heel wat winters vogellevens kunnen verwachten.

Afspraak: vertrek per bus op de Bist te Wilrijk om 7.30 u. De terugkomst is voorzien omstreeks 18.30 u. Wandelaafstand: ca. 5 km. Wil je deze kans niet missen, schrijf je dan ten laatste **9 januari** in door middel van **storting van 13,50 - 12 - 10,50 euro per persoon** op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "Schouwen" en het aantal deelnemers. Meebrengen: picknick, kijker, telescoop, vogelgids, fototoestel, laarzen bij regenweer, stevig schoeisel.

Zo. 30 jan. 2005

9.00 u

Bezoek aan de thematentoonstellingen van het KBIN**Kriebelbeestjes - De ontwikkeling van de mens**

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot

03/455 22 12

Het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) zet zijn lange traditie voort door opnieuw enkele zeer educatieve thematentoonstellingen te organiseren. Vandaag bezoeken we er twee: Iuit de vaste collectie en 1 tijdelijke:

- * **Kriebelbeestjes:** In deze interactieve tentoonstelling ontdek je de micro-organismen die op je lichaam en in je huis leven. Alledaags dus, maar daarom zeker niet minder interessant. Het KBIN staat immers borg voor een originele kijk op alledaagse dingen. Deze tentoonstelling is trouwens even interessant voor oud als jong.
- * **De ontwikkeling van de mens:** Deze vaste tentoonstelling geeft onze eigenste ontwikkeling weer van mensaap over Australopithecus, Homo neandertalensis en vele anderen. Wil je dus weten hoe Homo sapiens tot leven kwam, waarom de mens zo succesvol bleek en wie die

fameuze "Lucy" wel was, dan mag je dit deel van het bezoek zeker niet missen.

Afspraak: We vertrekken samen op de Bist te Wilrijk voor het districtshuis om 9.00u (kostendelend vervoer mogelijk). Wie wil aansluiten ter plaatse, kan dit mits voorafgaandelijke melding aan de gids. Het bezoek aan de tentoonstelling start om 10.00u in de inkomhal van het museum. De (groeps)toegang kost vermoedelijk 5,5 euro en geeft toegang tot alle tentoonstellingen (zowel thema als vaste collectie). Hierbij dient echter een kleine kanttkening gemaakt aangezien de tarieven voor volgend jaar bij het schrijven van dit artikel nog niet bekend waren. Aangezien het bezoek tot 13.00u duurt, verorberen we onze picknick in het plaatselijke cafetaria (drank ter plaatse te bestellen). Mee te brengen: picknick.

Vogeltrek cursus

Lesgevers: Theorie: Koen Leysen

Praktijk: Luc van Schoor

Reeds vele jaren gaan we op stap om de vogels tijdens hun trek over Zeeland of onze streken te kunnen waarnemen. Trekvogels wekken verwondering en bewondering! Wie zich verwondert, stelt vragen. Waar komen die vogels vandaan? Waar gaan ze heen? Welke routes volgen ze? Hoe lang doen ze er over? Hoe vinden ze hun weg? Dat en nog veel meer zal Koen Leysen ons vertellen.

Deze cursus omvat **2 theorieavonden op woensdag 6 en 13 oktober 2004** van 19.30 tot 22.30 uur en zal doorgaan in ons lokaal de IJsvogel, Legerstraat 40 te Wilrijk.

De theorie zal gevolgd worden door **2 praktijkexcursies**, onder leiding van Luc Van Schoor. De trekvogels vertrekken zeer vroeg in de morgen, wij dus ook.

Op **16 oktober** vertrekken we om 7 u naar Walcheren: samenkomst aan de Bist in Wilrijk. In de namiddag ontmoeten we de groep van onze afdeling die op diezelfde morgen mariene biologie heeft bestudeerd en gaan we verder met Luc pleisterende vogels bewonderen.

Op **24 oktober** zijn de roofvogels aan de beurt.

Deze wandelingen staan open voor iedereen, maar degenen die de cursus hebben gevolgd, zullen ze zeker niet willen missen. Voor verdere informatie betreffende deze excursies, zie algemene kalender.

Samenvatting:

- * 06/10/2004: 19.30u - 22.30u: theorie in De IJsvogel
- * 13/10/2004: 19.30u - 22.30u: theorie in De IJsvogel
- * 16/10/2004: 7.00u Bist: vogeltrek in Walcheren
- * 24/10/2004: 8.00u Bist: roofvogeltrek in de Kempen

Inschrijving door storting van **8 euro** op rek. **979-9767547-40** van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, J.F. Kennedylaan 22 te 2630 Aartselaar met als mededeling "Vogeltrek" + uw naam en telefoonnummer/e-mail adres.

Informatie over de cursussen bij Catherine Vandercruyssen, tel 03/288 81 07, e-mail cvdx@pandora.be, fax 03/288 81 14

CAMARGUE-REIS

Vrijdag 6 tot vrijdag 13 mei 2005

Gids : Luc Van Schoor

Begeleiding : Sonja Van Kerckhove

Gastpaar : Frans en Maria Vorrselemans

Ja, u leest het goed, in mei volgend jaar trekken we voor een week naar de beroemde Rhône-delta in het zuiden van Frankrijk!!

De Camargue voorstellen is voor velen niet meer nodig, de meesten hebben wel een beeld van dit unieke natuurpark langs de Middellandse Zee met de onafscheidelijke Flamingo's als blikvangers. Inderdaad, 't is de moeite waard, zeker voor vogelliefhebbers, alhoewel er van andere dieren en planten ook heel wat te verwachten valt. Overal op de aarde zijn delta's bijzondere landschappen, zeker wanneer zij behoren tot het mondingsgebied van in zee uitstromende rivieren. Samen met de Roemeense Donau-delta en de Spaanse Coto Donâna behoort de Camargue tot de meest waardevolle deltagebieden van Europa. Ligging, aard en de uitgestrektheid hebben van dit stromenland een gevarieerd geheel gemaakt waarnaast omvangrijke cultuurgebieden en halfnatuurlijke landschappen gelukkig ook nog grote, vrijwel ongerepte, natuurgebieden bewaard bleven.

Bij het horen van de naam Camargue denkt men vaak aan één groot aaneengesloten natuurgebied. Dat is slechts voor een deel waar. Bijna 1/3 van het 750 km² grote gebied is gecultiveerd in rijstvelden, wijn- en akkerbouw of wordt geëxploiteerd voor zoutwinning. Daarnaast zijn grote delen afgesloten als graasgebied voor de kudden halfwilde witte camargue-paarden en zwarte stieren, of ontoegankelijk privaat en beschermd gebied..

De Rhône-delta die zich situeert tussen de grote en de kleine Rhône en de Middellandse Zee, kan landschappelijk in drie stroken verdeeld worden, met verschillende gradaties zowel wat betreft zoutgehalte, waterrijkdom als agrarisch gebruik :

- het meest gecultiveerde 'zoete' noorden met rijstvelden, wijn- en akkerbouw
- het brakke midden, met vooral stilstaande water- en moerasgebieden, uitgestrekte rietvelden en steppen
- het zoute zuiden, met het strand, de kustduinen, zee-

kraalvelden, uitgestrekte zoutpannen, lagunen en enkele schorren en slikken

Met haar ca. 130 000 ha beschermd gebied is de Camargue één van de meest boeiende natuurparken, een paradijs van zout en brak water waar de strijd tussen zee en land onafgebroken voortduurt. De deels nog ongerepte natuur en vegetatie vormen een gebied dat wel bekend is bij vogelkenners uit de gehele wereld. Begunstigd door een gunstig klimaat is de Camargue een ideale verblijfplaats voor vele broed- en trekvogels. In totaal zijn er meer dan 400 verschillende soorten waargenomen.

De Roze Flamingo is hét symbool van de Camargue. Het is naast de Spaanse "Costa del Sol" de enige plaats rond de Middellandse Zee waar ze geregeld broeden. Met een maximum van rond de 15 000 paren is de flamingokolonie van de Camargue de grootste van Europa... een onvergetelijk schouwspel ! De 9 Europese reigers broeden allen in de Camargue. Deze groep is de laatste decennia in aantal toegenomen met in totaal zowat 6000 ex. De populaties Purperreiger, Koereiger en Roerdomp zijn de grootste van Frankrijk. Recent is ook de Grote Zilverreiger als broedvogel verschenen. Bij de kenmerkende soorten horen ook, o.a. Ooievaar, Krooneend, Slangenarend, Steltkluut, Witwangstern, Vorkstaartplevier, Baardmannetje en Snor. Op en langs de plassen en lagunes broeden aardig wat meeuwen en sterns. Daarbij behoren enkele typische soorten als Dunbekmeeuw en Lachstern.

Aanpalend ligt, ten westen van de Kleine Rhône nog de Petite Camargue met dezelfde structuur en ten oosten van de Grote Rhône nog een stukje Camargue met het moeras van Vigueirat waar men nog een unieke vegetatie en vogelbevolking aantreft. Daarop aansluitend ligt de steenwoestijn van La Crau, ook en misschien nog meer een uniek landschap met een specifieke fauna - vooral vogels, o.a. Griel, Kleine Trap, Kleine Torenvalk, Witbuikzandhoen en 12 soorten reptielen. Spijtig genoeg zijn grote delen van die Crau-vlakte opgeofferd aan landbouw en industrie. Ten noordoosten van de Camargue ligt de Alpilles, een mini bergketen met opnieuw grote natuurwaarden waarbij een typische kalkflora en zeldzame vogels als Havikarend en

Aasgier voorkomen. Ondanks haar grote bekendheid en vogelrijkdom was de Camargue tot voor kort nog onbetreden gebied voor onze gids Luc Van Schoor. Drie afzonderlijke weken verblijf bij vrienden (in mei en oktober 2003 en in april 2004) hebben hem er van overtuigd dat dit unieke gebied meer dan één bezoek waard is.

Dank zij de gastvrijheid van de familie Vorsselmans kunnen we ook in mei e.k. met onze afdeling genieten van een uitzonderlijk aanbod. Frans en Maria heten ons graag welkom op hun buitenverblijf "La Courtillière" (= veenmol) ten zuiden van Nîmes. De ruime vakantiewoning is rustig gelegen nabij Beauvoisin, een landelijk dorp in het departement Gard aan de rand van de Provence.

De riante villa ligt op een 3000m² groot terrein aan de voet van de laatste heuvels voor de Camargue op de grens van de landelijke woonzone en het agrarische gebied. Vanaf het schaduwrijke terras kijk je uit op het zwembad en de omringende tuin met een gevarieerde mediterrane plantengroei waar o.a. de Nachtegaal zich thuis voelt. Op enkele passen ligt een uitgestrekt golvend natuurgebied met een mooie afwisseling van bos, struikgewas, gras en cultuurland. Naast een typische flora (o.a. orchideeën kan je hier bijzondere vogelsoorten als Bijeneter (kolonies!), Scharrelaar, Kuifkoekoek, Hop, Nachtzwaluwen, Bergooruil waarnemen. De zeer gevarieerde begroeiing zorgt ook voor een rijkdom aan vlinders en andere insecten. Onze gastheer, Frans Vorsselmans, weet er alles van !

Het programma dat later aan de deelnemers wordt bezorgd, voorziet wandelingen en een fietstocht in de Camargue zelf, met bijzondere aandacht voor de verschillende biotopen. Daarnaast gaan we op verkenning in de wijdere omgeving met een bezoek aan het schitterend Marais du Vigueirat en

de aanpalende Crau-vlakte langs de oostkant van de Rhône. Ook een daguitstap aan Les Alpilles met avondtocht voor de Oehoe behoort tot onze plannen.

Voor de wijnliefhebbers is een bezoekje aan een cave temidden de Côtiers de Nîmes zeker een aanrader.

Praktisch

Het aantal deelnemers is beperkt tot 16 (!) gids inbegrepen.

Wij rijden zelf met twee minibusjes vanuit Antwerpen.

De deelnameprijs omvat de huur, de péage en het verbruik van de busjes, de onkosten voor logies op basis van vol pension, eten en drank bij de maaltijden inbegrepen, toegangsgeld voor enkele reservaten en/of gidsen, alsook de huur van fietsen.

De deelnemers kiezen uit **twee mogelijke verblijfformules** :

Formule A: logeren in de woning (10 deelnemers) op basis van 2-persoons/kamer, inclusief gebruik van handdoeken, lakens en dekens,

Formule B: logeren op het terrein (6 deelnemers) in ter beschikking gestelde tent en campingcar, met gebruik van zelfde voorzieningen, behalve slaapzak die je zelf meebrengt.

Deelnameprijs: rekening houdend met mogelijke lichte aanpassing voor o.a. vervoerkosten zijn de (max.) richtprijzen als volgt : A = 450 euro B = 380 euro.

Let wel !

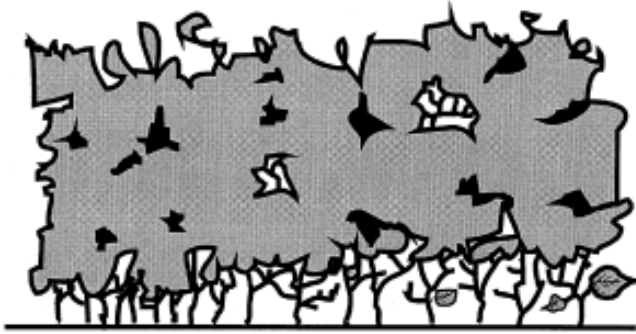
Wegens het beperkt aantal deelnemers is het aangeraden om zo vlug mogelijk in te schrijven. Dat kan **vanaf NU tot 20 november 2004 door storting van 100 euro als voorschot** op rekening nr. 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Bij inschrijving vermelden : Camargue A of B, "chauffeur" indien je eventueel zelf (beurtelings) wil rijden met een minibus. De deelnemers krijgen voor het verschijnen van volgende rAntGroen een bevestiging van inschrijving en verdere gegevens.

Alleen de datum van storting telt voor eventuele deelname, niet treuzelen dus ... maar doen !!!

NB : bij voldoende kandidaat-deelnemers (30) zal een bijkomende (aansluitende) reis worden ingelast van zaterdag 14 mei tot zaterdag 21 mei. Deze bijkomende week wordt enkel georganiseerd als de eerste week volgeboekt is. In dat geval lees je er meer over in de eerstvolgende rAntGroen.

Voor alle verdere inlichtingen kan je terecht bij Luc Van Schoor (03/353 09 77 of GSM 0494/33 63 06).

Ook dit jaar, en dit al voor de tiende keer pakt Natuurpunt Zuidrand Antwerpen uit met de **Behaag..Natuurlijkactie**. Natuurpunt wil hiermee het aanplanten van streekeigen hagen bevorderen. En we zijn hier niet alleen. Zes andere Natuurpuntafdelingen (Rupelstreek, Klein-Brabant, Mechels Rivierenland, Oude Spoorweg, Land Van Rey en Schijnvallei) ondersteunen de actie. Zo richten we ons tot de bevolking van wel 23 gemeenten en districten. Het succes van de opeenvolgende campagnes heeft ongetwijfeld te maken met de vlotte samenwerking tussen de medewerkers van onze natuurvereniging, gemeentelijke groendiensten, milieudiensten en milieu-adviesraden in de **Natuurpunt-werkgroep "Behaag ... Natuurlijk"**. En de actie groeit niet alleen in aantal deelnemers, ook het aanbod groeit. In ons gamma bevinden zich ook al enkele jaren klimplanten. Klimplanten zijn ideaal voor kleine stedelijke tuintjes.

Waarom streekeigen groen ?

Hagen, houtkanten en bomenrijen zijn in ons cultuurlandschap vaak de enige verbindingswegen tussen de overgebleven natuurgebieden. Gemengde hagen en houtkanten in landelijke gebieden en privé-tuinen kunnen samen groene linten vormen en zo gedeeltelijk zorgen voor vervanging van de verdwenen struwelen, houtkanten en hakhoutbosjes. Op deze wijze zal de waarde van het landschap zowel voor plant en dier als voor de wandelaar verhogen. Iedereen kan zijn steentje bijdragen. **U kan nog tot 22 oktober tegen sterk verlaagde prijzen streekeigen haagplanten aankopen.** De voordelen van streekeigen groen tegenover uitheems (sier-)groen zijn immers talrijk. Streekeigen bomen en struiken groeien sneller, zijn beter bestand tegen de grillen van ons klimaat en allerlei ziekten... en zijn heel wat vriendelijker voor uw portemonnee.

Iets over ... klimplanten

Klimplanten zijn helemaal in. Ze groeien en bloeien tegen muren, schuttingen en hekwerken, en zijn ideaal om dit soort constructies te verfraaien en te verlevendigen. Je hebt ze in alle mogelijke variëteiten: prachtig bloeiende, groenblijvende, geurende, ... Klimplanten hebben weinig grondoppervlak nodig en zijn uitermate geschikt voor een "tegel-tuintje" op het voetpad.

Klimplanten "wortelen" niet in de muur. Alleen op oudere en verweerde muren of bij gescheurd en afbrokkelend pleisterwerk kan het gebeuren dat zich wortels ontwikkelen die gebruik maken van de voedingsstoffen in de spleten en zo schade aanrichten.

Behaag natuurlijk 2004 !

Tegeltuintjes: natuur in de stad !

In dichtbebouwde wijken heeft niet iedereen een grote tuin. In sommige straten ontbreken zelfs voortuinen (of zijn ze zeer klein). Groen kan het straatbeeld aanzienlijk verfraaien. Het maakt de leefomgeving aangenamer. Maar soms is de stoep zelfs zo smal dat bomen geen normale kruin kunnen ontwikkelen. De oplossing: gevelbegroening met een geleerd woord, tegeltuintje in mensentaal. Het idee is eenvoudig: hoe meer bloemen en planten, hoe mooier en aangenamer de straat, zelfs al is er in die straat veel bebouwing en weinig groen.

De voordelen van gevelgroen ? Sommige gevelplanten hebben een heerlijke geur en/of fraaie bloemen. Allemaal maken ze de seizoenen door, met bloei, vruchten en bladeren die van kleur veranderen. En wat ze zeker met zich brengen, is rust en schoonheid. Voorts kunnen tegeltuintjes de monotonie van bakstenen en beton doorbreken en zo het verlies aan groene ruimten gedeeltelijk goedmaken. En dan heb je de isolerende en beschermende functie tegenover geluid, temperatuurschommelingen enzovoort nog niet eens in rekening gebracht.

De mogelijkheden voor spontane gevelbegroeiingen zijn beperkt, maar het zelf aanbrengen ervan kan spontane vestiging van diersoorten mogelijk maken waardoor meer leven in het straatbeeld wordt gebracht. Klimplanten zijn erg geschikt voor tegeltuintjes, maar verschillende vaste planten en bloembollen lenen zich er even goed toe.

Mag dit zomaar ? Neen !

Let wel: tegeltuintjes kunnen – jammer genoeg – niet overal. Ze staan op openbaar domein. En dus zijn er richtlijnen waar u rekening mee moet houden.

Sommige gemeenten laten dit helemaal niet toe. Bij andere hebt u een toelating nodig. Bij enkele is een eenvoudige melding voldoende. **Informeer bij de milieudienst naar eventuele toelating of beperking !** De gemeente heeft steeds het recht om tuintjes, die hinderend zijn voor de weggebruikers, van de stoep te verwijderen.

Welke planten?

Er worden 11 verschillende pakketten aangeboden, naargelang de ruimte die u wenst te beplanten. Het plantgoed van pakketten 1 tot 10 is tussen 80 en 100 cm hoog. De prijzen van de pakketten liggen door de massale samenaankoop veel lager dan de marktprijs. Bovendien leert de ervaring ons dat door de boomkweker zeer degelijk plantmateriaal geleverd wordt.

Pakket 1: Houtkant

Wie over voldoende ruimte beschikt (een strook van ongeveer 20 m lang en 3 m breed), kan zich aan een houtkant wagen.

Soorten: Zomereik, Es, Winterlinde, Zoete Kers, Vogelkers, Lijsterbes. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. Prijs: 4,5 euro.

Pakket 2: Houtkant voor natte en moeilijke gronden

Een houtkant als pakket 1, maar met soorten die bestand zijn tegen een vochtige bodem.

Soorten: *Zwarte Els*, *Grauwe Wilg*, *Schietwilg*, *Boswilg*, *Gelderse Roos* en *Es*. 12 planten: 6 soorten, 2 planten per soort. Goed voor 20 m. **Prijs: 4,5 euro.**

Pakket 3: Geschoren (doornloze) haag

Een echte omheiningshaag, waarvan de hoogte afhankelijk is van zijn functie. Deze haag wordt meestal twee maal per jaar gesnoeid: voor en na de zomer.

Soorten: *Wilde Liguster*, *Veldesdoorn*, *Rode Kornoelje*, *Haagbeuk* en *Gelderse Roos*. 25 planten: 5 soorten, 5 planten per soort. Goed voor 8 m. **Prijs: 9 euro.**

Pakket 4: Doornhaag

Ondoordringbare haag voor afscherming. Minimale snoei voor bloem en vruchtvorming.

Soorten: *Sleedoorn*, *Meidoorn*, *Egelantier*, *Hondsroos*. 4 soorten, 6 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. **Prijs: 8 euro.**

Pakket 5: Bloesem- en bessenhaag

Een pakket met bloeiende en bessendragende struiken. Door minimale snoei in het najaar om de 2 jaar zullen de struiken uitbundig bloeien en vruchten dragen, wat heel wat vogels aantrekt. Door de variatie in soorten is bloei verzekerd tot in de zomer.

Soorten: *Sleedoorn*, *Meidoorn*, *Gelderse Roos*, *Rode Kornoelje*, *Sporkehout* en *Wilde Kardinaalsmuts*. 6 soorten, 4 planten per soort, totaal 24 planten. Goed voor 8 m. **Prijs: 8 euro.**

Pakket 6: Veldesdoornhaag

Ondanks de naam heeft deze haag helemaal geen doornen of stekels. De Veldesdoorn wordt ook Spaanse Aak genoemd. Mooi fijn blad met opvallende herfstkleur. Daar deze plant vrij humusrijke grond vraagt, is hij minder geschikt voor echte zandgronden.

Soort: *Veldesdoorn* - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 9 euro.**

Pakket 7: Haagbeukenhaag

Bekende boerenerfhaag, wordt meestal op 1,5 m geschoren, voor en na de zomer. Niet te verwarren met een haag van (rode) beuk.

Soort: *Haagbeuk* - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 13,5 euro.**

Pakket 8: Meidoornhaag

Deze sterk doornige plant komt ook tot bloei, indien hij kortgeschoren gehouden wordt. De witte bloemen worden als nectarproducenten bezocht door veel insectensoorten. De rode bessen worden gegeten door allerlei vogelsoorten

Soort: *Eenstijlige Meidoorn* - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 9 euro.**

Pakket 9: Beukenhaag

Breed eivormig blad is helder groen in het voorjaar en wordt donkerder bij het ouder worden. Het bruine herfstblad blijft tot het voorjaar aan de plant, zodat de haag ook in de winter

Meidoorn

een tamelijk goede visuele afscherming vormt. Daar we het natuurlijk karakter van onze planten sterk willen promoten, leveren we uitsluitend de groene natuurlijke variant en niet de rode kweekvorm.

Soort: *Beuk* - 25 planten. Goed voor 6,25 m. **Prijs: 13,50 euro.**

Pakket 10: Vogelbosje

Dit minipakket is bedoeld voor wie geen haag wenst te planten, maar een hoekje vrij heeft voor een klein bosje, een ideaal nestplaatsje voor onze vogels.

Soorten: *Sleedoorn*, *Meidoorn*, *Gelderse Roos*, *Rode Kornoelje*, *Sporkehout* en *Hazelaar*. 6 soorten, 2 planten per soort, totaal 12 planten.

Prijs: 4 euro.

Knotwilg

Een mooie landelijke knotwilg bekomt u door het aanplanten van een knotwilgpoot. Dit is een tak afgehaakt van een andere knotwilg, ongeveer 2,5 m lang en 4 tot 6 cm doorsnede. Indien deze poot ongeveer 60 cm diep wordt geplant, zal ze uitgroeien tot een volwaardige knotwilg.

Prijs: 2 euro.

Klimplanten

Volgende planten worden door Natuurpunt aangeboden:

Bosrank (*Clematis vitalba*), **Wilde Kamperfoelie** (*Lonicera periclymenum*) en **Hop** (*Humulus lupulus*). Alle klimplanten kosten **3 euro** per stuk.

Wilde Kamperfoelie

Hoe bestellen ?

Heel eenvoudig ! Tot uiterlijk **22 oktober** kan u uw bestelling plaatsen op het gemeente- of districtshuis. Let op: wijze van betaling en uiterste besteldatum zijn niet bij alle gemeenten hetzelfde.

Wanneer afhalen ?

Op **zaterdag 27 november**. Uw gemeentelijk infoblad vermeldt plaats en tijd. Bij het afhalen ontvangt u van Natuurpunt een folder met plant- en snoeitips, afstandsregels en een beschrijving van het plantgoed.

Info bij Luk Smets, tel. 03/289 73 66 of luk.smets@pandora.be. Folders met plantbeschrijvingen zijn te verkrijgen in de bibliotheek en op het gemeentehuis. Ook op onze website kan u deze folders afdalen:

www.zuidrand.be/behag

Beheer en waarnemingen op Fort 7

Johan De Ridder

In het onderstaand artikel wordt een kort overzicht gegeven van de beheerwerken en bijzondere vondsten in Fort 7 het afgelopen zomerseizoen.

In juni werd de inrichting van een munitiebunker als winterverblijfplaats voor vleermuizen verder afgerond. De maatregelen hadden voornamelijk als bedoeling om de luchtstroom in de bunker te beperken. Enkele verluchtingsgaten werden dichtgemetseld en de ingang van de bunker werd voorzien van een extra deur. Vorig jaar werden al holle bakstenen aan de muren bevestigd als

Holle bakstenen als vleermuizenschuilplaats

schuilplaatsen voor vleermuizen.

De andere beheerwerken betroffen voornamelijk het open maaien van de wandelpaden en het opkuisen van de Smalle weg. Dit gebeurde ter voorbereiding van de Open Monumentendag. Er werd ook gemaaid om de natuurwaarde van enkele percelen te verhogen. Zo werden o.a. een deel van het Glacis en de "weide aan het oventje" gemaaid. Tot enkele jaren terug was de "weide aan het oventje" nog verbraamd. Dankzij het maai-beheer ontwikkelt dit perceel zich stilaan terug tot een hooilandje met Gewoon Struisgras, Rood Zwenkgras en Kroppaar. Er groeien nu terug soorten zoals Gewone Agrimonie, Echt Duizendguldenkruid en Rapunzelklokje. Op het glacis werden enkele kleine oppervlakten met ruderales gemeenschappen van het Wormkruid-verbond gemaaid. Dit had voornamelijk als doel de dominantie van Akkerdistel te breken. Binnen deze percelen wordt wel gestreefd om een oppervlakte aan ruderales gemeenschappen te behouden in functie van de soorten-diversiteit van ongewervelden. Hopelijk kan de insectenwerkgroep van onze afdeling ons binnen korte termijn ondersteunen met richtlijnen voor het beheer. Voor de loskade werd de bestrijding van de voor het reservaat zeer agressieve exoot Brede Lathyrus verder gezet. Gezien de beperkte resultaten zal de beheerploeg zich waarschijnlijk eens moeten buigen over een andere oplossing.

Het afgelopen seizoen werden twee nieuwe planten gevonden in het reservaat: Akkerereprijs (*Veronica agrestis*) en *Primula x polyantha*. Hartgespan (*Leonurus cardiaca*), Bleekgele Droogbloem (*Gnaphalium luteo-album*) en Weideklokje (*Campanula patula*) werden na enkele jaren afwezigheid teruggevonden.

Akkerereprijs is een plant van hakvruchtakkers en moestuinen op zwaardere gronden. Op o.a. begraafplaatsen kan deze soort op tamelijk grof, droog zand of tussen grind groeien. In het reservaat is de soort teruggevonden tussen spleten van betonplaten. Het is niet duidelijk of deze soort echt nieuw is voor het reservaat. Op de oudere soortenlijst is de soort niet opgenomen en tijdens de inventarisatie van 2003 werd ze niet waargenomen. De soort wordt echter makkelijk over het hoofd gezien. Momenteel worden 5 soorten ereprijs met zekerheid teruggevonden in het reservaat: Akkerereprijs, Veldereprijs, Mannetjesereprijs, Klimopereprijs en Gewone Ereprijs.

Primula x polyantha (of *P. x media*) is een natuurlijke kruising tussen Slanke Sleutelbloem (*Primula elatior*) en Gulden Sleutelbloem (*Primula veris*), maar wordt ook vaak opgekweekt als tuinplant. De herkomst in het reservaat is voorlopig onbekend. Fort 7 herbergt een grote populatie Gulden Sleutelbloem, maar echter geen Slanke Sleutelbloem. Op het eerste zicht lijkt deze hybride sterk op de Slanke Sleutelbloem, maar een aantal intermediaire kenmerken doen toch anders vermoeden. Kenmerken overeenkomstig met Gulden Sleutelbloem zijn o.a. kroon-

Bleekgele Droogbloem

zoom klokvormig, kroonkeel met 5 oranje vlekken en onderkant van de bladeren kort, donzig behaard. Kenmerken overeenkomstig met Slanke Sleutelbloem zijn o.a. De grootte en de kleur van de bloemen (> 15 mm en bleekgeel) en een bladschijf die geleidelijk in de bladsteel versmald.

Hartgespan is een plant van ruigten

op vochthoudende, humeuze, zeer stikstofrijke en vaak tevens kalkrijke grond. Hartgespan is een lipbloemige. Hartgespan zou in de 7de eeuw uit Azië zijn gekomen, en heeft zich verspreid over heel Europa, behalve in het Middellandse Zeegebied. Vanwege de medicinale eigenschappen werd het vaak als tuinplant gebruikt. De meeste oude vondsten zijn dan ook van in steden en dorpen. Vooral omdat er geen verwildering uit tuinen meer plaatsvindt, is het voorkomen van deze cultuurplant sterk afgenomen. De bodems waarop Hartgespan groeit, is tevens de optimale groeiplaats voor Grote brandnetel, welke deze soort sterk onderdrukt.

Bleekgele droogbloem is wit zijdeachtige tot viltig behaarde plant met roodachtig gele bloemen. Het is een plant van open, zonnige en droge plaatsen.

De standplaats is vaak kalkhoudend. Ze komt voornamelijk

voor in duinvalleien maar wordt ook in het binnenland teruggevonden op afgravingen, bermten, drooggevalle greppels en heidevennen. Bleekgele Droogbloem is zeldzaam in Vlaanderen.

Weideklokje is een dubbelganger van Rapunzelklokje. De bloempluim van Weideklokje heeft echter vrij lange, schuin afstaande zijassen en de bloemsteeltjes drangen ongeveer in het midden twee steelblaadjes. Weideklokje is in Vlaanderen zeer zeldzaam maar is er niet inheems. De belangrijkste groeiplaatsen bevinden zich in de vloeiveiden in N-Limburg. De soort kwam vroeger al in het reservaat voor, maar is recent teruggevonden. Het betreft slechts 6 exemplaren. Er werd geen herbariummateriaal verzameld, maar de vindplaats is wel bekend bij de auteur.

Een aantal soorten doen het goed in het reservaat. Ruige Veldbies, een oud - bos - soort, breidt zich verder uit op de beboste taluds. Hazepootje breidt zich sterk uit op het Glacis. Hazepootje is een soort van schrale en droge graslanden. Samen met Zandblauwtje is het een goede indicator voor schrale graslanden.

Bruine Korenbout in tandem

Ook op het gebied fauna werden leuke waarnemingen gedaan. Bruine Korenbout (*Libellula fulva*) is een bedreigde libellensoort in Vlaanderen. Net zoals vorige jaar werd de soort in het reservaat waargenomen. De aantallen zijn waarschijnlijk nog zeer klein (maximaal tien exemplaren), maar dit jaar waren er ook enkele voortplantingsaanwijzingen van de soort. De soortenlijst van de sprinkhanen werd aangevuld met Boomsprinkhaan (*Meconema thalassinum*). De Boomsprinkhaan komt vooral voor op loofbomen, waarbij bomen met een rijke entomofauna de voorkeur genieten. Het is een carnivore soort.

Op het glacis werd een kleine kolonie zandbijen waargenomen. Zandbijen zijn een geslacht van bijen die nestholletjes maken op vegetatieloze, bij voorkeur zandige en zonnige plekken. Ze worden typisch teruggevonden in stuifduinengebieden en heidegebieden zoals Geel - Bel en de Kesselse heide. Ook worden ze teruggevonden op spoorwegbermen. Welke soort zandbij in het reservaat voorkomt, is nog niet bepaald. Graag zouden we het beheer op dit stuk van de glacis aanpassen voor het behoud van de zandbijen. Hiervoor dienen we te streven naar voldoende open plekjes op zandige ondergrond, de aanwezigheid van voedsel (nectar, stuifmeel of prooi) en behoud van de warme ligging ten opzichte van de zon (beschaduwing voorkomen).

Oproep Medewerkers voor cursus Natuur in zicht en/of Natuurgids in onze afdeling

Het Centrum Voor Natuureducatie, kortweg het CVN, organiseert jaarlijks over het ganse Vlaamse land een initiatiecursus Natuur (cursus **Natuur in zicht**) en een opleiding tot **Natuurgids**. In onze regio werden deze cursussen meestal op Fort 5 georganiseerd. Voor 2005 werd NP Zuidrand Antwerpen aangeschreven om samen met het CVN beide of één van beide cursussen te organiseren.

Evident dat we hier naar uit kijken aangezien beide cursussen professioneel georganiseerd worden en in vele gevallen vele nieuwe gemotiveerde mensen aantrekken. Bovendien hebben we als afdeling heel wat te bieden: twee vaste terreinen (Hobokense Polder en Fort 7), verschillende beleidsvraagstukken en niet in het minst nog heel wat onontgonnen potentiële natuurgebieden; denken we maar aan de terreinen gelegen langs de Vliet of het Bos van Moretus in Hove. Een prima investering in de toekomst dus!

Maar, ... voor beide cursussen hebben we begeleiders nodig die gespreid over het jaar allerhande taken willen opnemen: van het openen en beheren van het leslokaal, het medebegeleiden van natuurgidsen die een bepaald thema willen uitwerken (vb. inventarisatiedatabank) of om een excursie in ons afdelingsgebied te verzorgen.

Vandaar deze **oproep aan alle leden**: zij die op één of andere manier een handje willen toesteken, hoe klein ook, neem a.u.b. contact op met Peggy Beers (tel. 0485/52 81 25 of beerske@yahoo.com). We gaan er vast en zeker tegen aan wanneer we er zeker van zijn dat we op voldoende steun kunnen rekenen.

Vanwege het bestuur
Hugo

Watervogeltellingen Peggy Beers

Elke winter worden er over gans Vlaanderen watervogeltellingen uitgevoerd tijdens de periode oktober tot en met maart. Als datum wordt er steeds het weekend het dichtst bij de 15e van de maand gekozen. Tijdens de winter 2003-2004 werden de tellingen gedaan op Fort 7, Fort 8 en het Schoonselhof. In onze afdeling worden er tevens tellingen gedaan in de Hobokense Polder (zie rAntGroen 9). De gegevens worden doorgegeven aan Ludo Benoy, verantwoordelijke voor de regio Antwerpen (regio 15). Alle gegevens van Vlaanderen komen terecht bij het Instituut van Natuurbehoud.

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

In het najaar en de winter kan de natuur wel een handje hulp (en ook heel veel handen) gebruiken.

Kom eens naar een beheersdag op één van volgende dagen:

Zaterdag 9 oktober van 10 u tot 16.30 u

Zondag 14 november van 10 u tot 16.30 u

Zaterdag 11 december om 10 u tot 16.30 u

Zondag 9 januari 2005 van 10 u tot 16.30 u

Ook halve daghulp is welkom!

Voor plaats van afspraak, bel even naar Danny Jonckheere,
03/828 64 03 of Wim Mertens,
03/216 93 62

Nachtvlinderwaarnemingen Vlindernacht dd 17 juli

Leo Janssen en Guido De Prins

Soort	Oude spoorweg	Metaalstraat			
			Smerinthus ocellata (Pauwoogpijlstaart)	2	4
			Notodontia dromedarius (Dromedaris)	3	3
			Mythimna straminea (Spitsvleugelgrasuil)	1	5
Lomaspilis marginata (Gerande Spanner)	40	20	Cabera exanthemata (Bruine Grijsbandspanner)	5	0
Idea biselata (Schildstipspanner)	20	25	Eilema complana (Zeldzaam Beertje)		5
Noctua pronuba (Huismoeder)	8	35	Lacanobia oleracea (Groente-uil)	2	3
Mythimna impura (Stomvleugelgrasuil)	20	20	Laothoe populi (Populierenpijlstaart)	4	0
Deltote bankiana (Zilverstreep)	8	30	Deilephila elpenor (Groot Avondrood)	4	0
Cosmia trapezina (Hyena)	10	25	Phalera bucephala (Wapendrager)	2	2
Chortodes fluxa (Gele Duinrietboorder)	15	15	Phragmatobia fuliginosa (Kleine Beer)	4	0
Arenostola phragmitidis (Egale Rietboorder)	3	20	Cosmia pyralina (Maanuiltje)	3	1
Chortodes pygmina (Zeggeboorder)	6	15	Habrosyne pyritoides (Vuursteenvlinder)	2	1
Protodeltote pygarga (Donkere Marmerruil)		20	Geometra papilionaria (Zomervlinder)	2	1
Noctua comes (Volgeling)	10	7	Idea dimidiata (Vlekstipspanner)	3	0
Hydriomena furcata (Variabele Spanner)	4	10	Macaria alternata (Donker Klaverblaadje)	3	0
Eilema lurideola (Plat Beertje)	8	5	Notodonta ziczac (Kameeltje)	1	2
Apamea monoglypha (Graswortelvlinder)	1	12	Spilosoma lubricipeda (Witte Tijger)	3	0
Apamea ophiogramma (Moerasgrasuil)	2	10	Caradrina morpheus (Morpheusstofuil)	3	0
Hoplodrina octogenaria (Gewone Stofuil)	7	5	Diachrysis chrysis (Koperuil)	3	0
Elaphria venustula (Gemarmerd Heide-uiltje)	2	10	Autographa gamma (Gamma-uil)	1	2
Idea aversata (Grijze Stipspanner)	1	10	Hemithea aestivaria (Kleine Zomervlinder)	2	0
Chloroclystis v-ata (V-dwergspanner)	7	4	Epione repandaria (Puntige Zoomspanner)	2	0
Hypomecis punctinalis (Ringspikkelspanner)	3	7	Peribatodes rhomboidaria (Taxusspikkelspanner)	2	0
Eilema griseola (Glad Beertje)		10	Rheumaptera undulata (Gegolfde Spanner)		2
Zanclognatha tarsipennalis (Lijnsnuituil)	10	1	Macaria notata (Klaverblaadje)		2
Herminia tarsicrinalis (Schaduwsnuituil)		1	Timanadra comae (Lievelling)		2
Macrochilo cribrumalis (Stippelsnuituil)		10	Pheosia tremula (Brandvlervlinder)	1	1
Drepana falcataria (Berkeneenstaart)	1	8	Xestia triangulum (Driehoekuil)	1	1
Epirrhoe alternata (Gewone Bandspanner)	5	4	Hoplodrina blanda (Egale stofuil)	2	0
Biston betularia (Peper-en-zoutvlinder)	4	5	Acronicta megacephala (Schilddrager)		2
Axylia putris (Houtspaander)	4	5	Idea emarginata (Geblokte Stipspanner)	1	0
Ipimorpha subtusa (Tweekleurige Heremietuil)	7	2	Cabera pusaria (Witte Grijsbandspanner)	1	0
Pterostoma palpina (Snuitvlinder)	7	1	Lomographa temerata (Witte Schaduwspanner)		1
Noctua janthe (Open-breedbandhuismoeder)	3	5	Cloroclysta truncate (Schimmelspanner)		1
Eulithis testata (Oranje Agaatspanner)	6	1	Noctua interjecta (Kleine Huismoeder)	1	0
Crocallis elingvaria (Kortzuiger)	2	5	Mythimna ferrago (Gekraagde Grasuil)	1	0
Ectropis crepuscularia (Gewone Spikkelspanner)	4	3	Mythimna obsoleta (Gestreepte Rietuil)	1	0
Meganola albula (Groot Visstaart)	3	4	Apamea uanimis (Rietgrasuil)	1	0
Tethea or (Orvlinder)	6	0	Scoliopteryx libatrix (Roesje)	1	0
Eupithecia tenuiata (Wilgendwergspanner)	1	5	Hypena proboscidalis (Bruine Snuituil)	1	0
			Totaal: 77 soorten		

In de loop van de winter zal een overzicht van 15 jaar nachtvlinderwaarnemingen gepubliceerd worden. Meer info over de gepubliceerde lijst dd 17 juli bij Toon Verbruggen, 0479/29 86 44

Pauwoogpijlstaart
Foto: Toon Verbruggen

Peper-en-zoutvlinder
Foto: Toon Verbruggen

De voorzitter trouwt, de WHOP alom tegenwoordig...

Ingrid Goovaerts

Op een of andere avond zei Danny tegen me: ik heb iemand leren kennen, van de duikersclub, ik denk dat ik haar wel kan warm maken voor de Polder...

Niet veel later dook Ann op; zowel bij Danny thuis als in zijn achtertuin van 170 ha. Met een warm hart voor hem en de Hobokense Polder. Sindsdien wordt de bosmaaier gedeeld, excursies samen voorbereid, krijgt Danny nauwkeurige administratieve ondersteuning, stijgt de p.c. knowhow, wordt er regelmatig ingesprongen bij verslaggevingen, worden mooie fotoreportages gemaakt,... Kortom we kregen er een enthousiaste WHOP-ster bij! Bij Danny thuis werden er gelijktijdig grootse plannen gesmeed: het huis verbouwen, een grote reis maken,...zelfs trouwen leek niet helemaal uitgesloten! De werkzaamheden begonnen, de reis (het werd uiteindelijk Nieuw Zeeland) grondig voorbereid, de trouwplannen leken ver weg.

Eind 2002, begin 2003 werden we bijna dagdagelijks op de hoogte gehouden van hun belevenissen in Nieuw Zeeland. Als natuurliefhebber genoten we vanop afstand mee van de spectaculaire waarnemingen in een fascinerend landschap. De romantische ziel in ons was echter vertederd bij het lezen van Ann haar enthousiaste beschrijving van het huwelijksaanzoek. We kunnen het ons al voorstellen: een wit strand, een ondergaande zon, kwetterende vogels op de achtergrond en d'n Danny op zijn knieën met een klein dozeke in z'n handen...

Vier september 2004, het leek ver weg, maar de tijd vliegt! De organisatie van het hele gebeuren draait op volle toeren. Even houden ze hun adem in wanneer Danny bij het sjotten met de klein mannen zijn achillespees scheurt. Minstens 8 weken gips en nog wat revalideren. Snel even tellen: met wat geluk lukt een trage openingsdans wel! Begin augustus werd het tijd dat ook de WHOP in actie trad. We werden opgebeld door de broer van Ann met de melding dat er op 15 augustus, een vrijgezellendag doorging. Danny zou vervoerd worden in een kruiwagen met als opdracht een ei om te ruilen tot een boeket bloemen voor Ann en het fabriceren van iets dat op elektriciteit werkt. Ann zou zich, aan de hand van foto's, naar enkele plaatsen van betekenis moeten begeven voor het uitvoeren van opdrachten. Zo'n plaats van betekenis in Ann haar leven is ondertussen de Hobokense Polder. Om veel volk op te trommelen was het wat laat. Toch vond ik Jeannine en Ria bereid om samen snel iets in elkaar te steken.

Wat voel ik toch?
Foto: Ria Thys

We versierden de kijkhut, namen wat voor de handliggende vogelgeluiden op en maakten een voeldoos klaar. Ann was blij verrast en slaagde in de opdracht!

Zij werd nadien nog verwacht in het zwembad en op de universiteit en wij toogden naar de Cdt. Van Laethemstraat en versierden de garage. Later vond daar nog een schilderactiviteit, Chinees met stokskes en het Swingpaleis plaats.

Whoppers vormen een erehaag
Foto: Walter Van de Weyer

Ook op de huwelijksdag zelf was de Whop present. Na een sfeervolle viering in het mooie kerkje van Schelle vormden we samen met de duikersclub en de medestudenten van de universiteit de erehaag. Ann en Danny liepen onder de zwemvinnen, rakels en groene takken door en werden bestrooid met 'esdoornhelicopterkes'.

Op het avondfeest zagen we mekaar terug. Reeds dagen op voorhand waren Jeannine en Ria druk in de weer en steeg hun creativiteit ten top. Samen met Godelieve vormden ze de 'dulle Poldergrieten' en zongen uit volle borst en mét instrumentale ondersteuning het wereldberoemde lied: 'en hedde gij meubelen, en hedde gij huisgerief...'. Jeannine bracht als intermezzo nog een fijn gedichtje. Als laatste werden alle Whoppers op het podium geroepen en

Hij speelde met kikkerdril ...
Foto: Toon Verbruggen

vormden we samen de 'dulle Poldergrieten en knappe Poldergasten'. Op tekst en met de voorzang van Ria brachten we een aangepaste versie van 'hij speelde accordeon' (de tekst kan op eenvoudig verzoek aangevraagd worden!). En het moet gezegd; zonder enige oefening klonken we redelijk stemvast en in de maat...! Als toemaatje kregen ze een bronzen bel met grote kikker op. Verder werd het een heel ontspannen, leuke, toffe avond met een bruidspaar dat zichtbaar met volle teugen genoot! We wensen hen nog vele mooie dagen samen!

Deze handelaars ondersteunen de Hobokense Polder

Het natuurgebied de Hobokense Polder is reeds jarenlang een flink bezocht gebied met een hoge maatschappelijke en ecologische waarde. Mede dank zij de onderhouds- en beheerswerken van enthousiaste Whoppers is het dan ook een pareltje geworden in de Antwerpse zuidrand. Maar een natuurgebied beheren kost geld. Vandaar dat we vanaf nu de handelaars in onze regio de kans geven ons te sponsoren met als tegenprestatie 4 x een vermelding in ons ledenblad. Met het verkregen geldbedrag trachten we in de Hobokense

Polder een deel van **de wandelpaden toegankelijk te maken voor rolstoelgebruikers** en hen eveneens de mogelijkheid te bieden om vogels te observeren vanuit een **aangepaste kijkhut**.

Ons zeer gewaardeerd lid André Driesen van Hoboken bezocht onderstaande handelszaken en wist hen te motiveren om een geldelijke ondersteuning te verlenen. Bedankt, André, voor je inzet en proficiat!

Met onze hartelijke dank voor de financiële bijdrage

- **Fietswinkel Hobobikes bvba**, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47
- **Slagerij Thijs-Buijs**, Steynstraat 317 2660 Hoboken Tel. 03/830 34 23
- **Uurwerken-juwelen-optiek De Mey**, Kioskplaats 81-83 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12
- **Tuinaanleg Van Huylebroeck**, Jules Pauwelstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90
- **Slagerij Goeminne**, Kapelstraat 185 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 22
- **Gereedschappen De Draaiboom Van den Bosch**, Antwerpsesteenweg 156-160 2660 Hoboken Tel. 03/828 57 04
- **Noten en droge vruchten Nuts Bvba.**, Lage weg 44 2660 Hoboken Tel. 03/829 04 96
- **Instituut "De Lelie" schoonheidsverzorging Vercauteren Anita**, Lelieplaats 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 47 16
- **Firma Procap**, Schroeielaan 15 2660 Hoboken
- **Bakkerijen-ijssalon-koffiehuis Kiosk**, Kioskplaats 85-87 2660 Hoboken Tel. 03/827 87 51
- **Taverne De Schorre**, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

Internationale watervogeltellingen

Ook dit jaar worden de **watervogels** weer geteld **op de plassen van de Hobokense Polder en langs de Schelde**. Deze tellingen worden georganiseerd over gans Europa. Ben je geïnteresseerd om ons te vergezellen op onze teltochten geef dan een seintje aan Danny Jonckheere, 03/828 64 03. De getelde soorten omvatten duikers, futen, reigers, aalscholvers, zwanen, ganzen, eenden, meerkoeten en steltlopers. Ook al is je kennis niet zo groot, je bent altijd welkom.

Er wordt geteld op volgende datums:

Het weekend van 16 en 17 oktober, 13 en 14 november, 18 en 19 december, 15 en 16 januari, 12 en 13 februari en 12 en 13 maart. Telkens wordt er op 1 dag geteld, dus niet het volledig weekend.

Duikende Kuifeend op hrt Broekskot
Foto: Wim Mertens

Trekvogeltellingen

Sinds 1997 worden in Vlaanderen simultaantrekellingen georganiseerd. Een heel weekend lang waren er 14 telposten bemand. In januari 2003 waren er al 63 telposten, waarvan 18 in de provincie Antwerpen.

De telmethode gebeurt op een min of meer gestandaardiseerde wijze: van een half uur voor zonsopgang tot een half uur na zonsondergang wordt er per groepje, per soort gedurende een kwartier genoteerd. De gegevens worden via formulieren doorgegeven en verschijnen op de website van Natuurpunt.

Wil je ook eens zo'n **trekvoegeltelling** meemaken?

Dat kan!

De simultaantellingen gaan dit jaar door op **zondagen 3 en 24 oktober**.

Meer info kan je bekomen bij Koen Leysen, medewerker bij Natuurpunt Educatie, 014/47 29 55 of op de website van Natuurpunt: www.natuurpunt.be

Lezers schrijven

We ontvingen twee brieven van leden van de Werkgroep Hobokense Polder.

Verdwijnen groene zone voor baseballvelden in Hoboken

Toen ik op maandagmorgen 24 mei, op het fietspad in de Broydenborglaan, komende van de Verenigde Natieslaan, richting park van Hoboken fietste, merkte ik tot mijn verbazing dat men bomen rooide en struiken uittrok in de groene zone naast de parking van het zwembad en de sporthal van Hoboken. Dit stuk is niet bebouwd, het is een groene zone waar vroeger een spoorweg liep.

Na een telefoontje naar de groendienst van Hoboken, werd mij verteld dat het waarschijnlijk grondwerken waren om een toegangsweg te verbreden naar de Baseballclub Pioneers. Waarom dàar een nieuwe toegangsweg werd aangelegd, terwijl deze club in een zijstraatje van de Verenigde Natieslaan een perfect aangelegde geasfalteerde toegangsweg en parkeergelegenheid had, wist echter niemand.

Dan zijn mijn dochter Eva en ik beginnen mails te sturen naar de districtsvoorzitter Dhr. Van Muylem, naar Dhr. H. Wellens, naar Dhr. E. Pairon, naar Dhr. L. Van Campenhout en naar Natuurpunt Zuidrand Antwerpen. Niemand kon (of wou) ons feitelijk vertellen wat er daar gebeurde! Tenslotte kregen we van de diensten van Dhr. Pairon, met name van Dhr. Gab De Buysscher een mail waarin verklaard werd dat er een vergunning voor ontbosing was afgeleverd door Bos en Groen, dat het een uitbreiding van de sportvelden van de Pioneers betrof, en dat er reeds compensatie gebeurd was.

Nu wisten we al iets meer! Wij dus een mail naar Bos en Groen gestuurd om een beetje meer uitleg te vragen, en Dhr. Cyriel Knockaert wist ons te vertellen dat het niet ging om een kapmachtiging van Bos en Groen maar om een stedenbouwkundige vergunning. Men was al van 2002 met dit dossier bezig en een eerste aanvraag was, na bezoek van hun boswachter, geweigerd omdat het hier een bos van 3000m² betrof. Uiteindelijk werd dit dossier goedgekeurd omdat het stadsbestuur zich garant stelt voor de compensatie. Omdat het hier een bos met inheemse bomen betrof, diende de te compenseren oppervlakte verdubbeld te

worden, namelijk 6000m². Deze compensatie moest gebeurd zijn voor het einde van het plantseizoen in maart 2004.

Nog een pikant detail, op de website van de baseballclub stond in grote letters te lezen: "Bouw Dome Pioneers gestart" maar van een bekendmaking was op het terrein niets te bekennen. Als men goed ging zoeken, vond men aan de ingang in de Schansstraat, helemaal aan de zijkant, een klein papiertje met de bekendmaking.

Wij kregen ook nog eens bezoek van Dhr. Steven Lambrechts, hij was lid van de baseballclub en was, in een vroeger leven, ook lid van de Agalev (nu Groen!) partij van Hoboken. Hij kwam uitleggen wat feitelijk de bedoeling was van deze aanleg, het scheen dat de club geen nationale wedstrijden kon spelen omdat hun terreinen te klein waren. Ze hadden ook een buurtonderzoek gedaan, maar er had niemand bezwaar geuit, van de bomen die geroooid waren, waren er een heleboel ziek geweest (raar dat die boswachter dat niet opgemerkt had!), en nadat de werken voltooid waren, zou er tussen de velden en het zwembad/sporthal een nieuw gezond bos aangeplant worden, weliswaar een smalle strook, maar het zou toch groen zijn. Hoe iemand van een groene partij akkoord kon gaan met het rooien van een mooi stuk bos, blijft mij, tot op heden, een raadsel!

Besluit: Vermits alle vergunningen in orde waren, bleef er ons niets over dan ons neer te leggen bij de feiten en er, in de mate van het mogelijke, op toe te zien dat de compensaties wel degelijk gebeuren.

Het blijft spijtig dat, nog steeds, een groenzone - een bos - een weide enz.. vogelvrij verklaard worden als er iemand het in zijn hoofd krijgt om daar een "nuttiger doel" aan te geven. "Hoboken is toch een groene gemeente" krijgt men steeds weer te horen, maar, als het zo doorgaat, vrees ik dat binnen een paar jaar van dat "groene" alleen nog maar het park, Fort 8 en het Schoonselhof overblijven!

Frieda Heyninck
Eva Suls

Proper beekje en eendjes in de Naftaweg ?

Geachte bestuursleden van de Whop,

Mijn naam is Melissa De Backer en ik ben 13 jaar. Ik ben een grote natuurliefhebber. Daarom wil ik jullie wat meedelen. In de Naftaweg loopt zoals jullie wel zullen weten een soort

beekje. Maar vorig jaar in de zomer zaten daar een heleboel eendjes (rond de 70 soms). Mijn papa en ik kwamen regelmatig wat brood geven. En na een tijdje, als onze auto stopte, kwamen sommige al over straat getrippeld. Maar dit jaar zie ik af en toe enkele meerkoetjes, slobbeendjes, ... een

kuifeendje en dat is het zowat.

Maar wat ik wel gemerkt heb, is dat het water niet meer zo proper is als vorig jaar en het ruikt ook een beetje. Dat kan ook zijn omdat het vroeger een autokerkhof is geweest. Want ik daarom aan jullie wil vragen is of jullie daar misschien iets aan kunnen doen, zodat ik volgend jaar weer ka genieten

Het antwoord van Whopper Wim Mertens aan Melissa:

Beste Melissa,

Hartelijk dank voor je briefje. We zijn verheugd te horen dat er nog natuurliefhebbers als jij rondlopen in Antwerpen. De beek waar jij vorig jaar veel eendjes zag is de Grote leigracht. Deze beek is inderdaad vervuild. Toch broeden er veel eenden. Dit betekent dat ze er genoeg eten vinden (waterplanten en -diertjes). Dat je er dit jaar minder zag dan vorig jaar heeft misschien wel niets te maken met deze vervuiling. Vorig jaar was een erg droog jaar en alle vijvers in de Hobokense Polder kwamen vanaf juni droog te staan. Waarschijnlijk zijn vele eenden naar de enige beek met water getrokken, nl. de Grote leigracht. Dit jaar was de zomer erg nat en zaten de eenden meer verspreid over het natuurgebied waardoor jij er minder zag.

De vervuiling van de beek is het gevolg van de vroegere petroleum-industrie aan de andere kant van de weg. Dat hele braakliggende terrein is sterk vervuild. Via het grondwater komt deze vervuiling in de Grote leigracht terecht. Bij enkele rampen, reeds zeer lang geleden (begin 20ste eeuw en tijdens de IIde Wereldoorlog), is veel olie in de Leigracht gestroomd. Resten hiervan zitten waarschijnlijk ook nog

van een proper beekje en lieve eendjes.

Ik hoop gauw een bericht terug te krijgen.

Dank voor uw begrip.

Melissa De Backer

altijd in de bodem van de beek. Wij kunnen daar spijtig genoeg weinig aan doen. Maar in de verre toekomst is beterschap in zicht: de stad Antwerpen zou met hulp van de Vlaamse Gemeenschap en de Europese Unie toch van start willen gaan met de sanering (zuivering) van de bodem op Petroleum-zuid. Misschien hebben we binnen 10 jaar wel een propere Leigracht.

Als je echt veel eendjes wil zien raad ik je aan eens een kijkje te gaan nemen in onze vogelkijkhut. Vooral 's morgens vroeg heb je kans honderden eenden aan te treffen op het Broeks-kot.

Toch nog even dit. Hoe leuk voederen ook kan zijn, in een natuurreservaat worden de eenden normaal niet bijgevoerd. Ze vinden in het propere water van de plassen genoeg eten. Teveel brood kan zelfs slecht zijn voor het water. Het wordt troebel, planten sterven af omdat ze te weinig licht krijgen en ook de dieren die van de planten leven, verdwijnen. Dus als je naar de vogelkijkhut trekt, werp dan toch maar geen brood in het water.

Nog veel vogelkijkplezier

Wim

Dierengeluiden

De dierenwereld is vol geluiden: hommels brommen, bijen zoemen, krekels sjirpen, slangen ratelen, buffels bulken, kevers ronken, muggen dommelen, vliegen gonzen, kikkers kwaken, beren grommen, vleermuizen piepen, ezels balken, herten bulken, schapen blaten, honden blaffen, paarden hinniken, geiten mekkeren, poezen miauwen, olifanten trompetten, jakhalzen huilen, koeien loeien, krokodillen jammeren, leeuwen brullen, konijnen piepen, arenden

schreeuwen, ooievaars klepperen, kauwen krassen, eenden knoteren, patrijzen klokken, mezen kwelen, lijsters slaan, eksters babbelen, koekoeken roepen, meeuwen krassen, mussen tsjilpen, fazanten kokken, kuikens piepen, hanen kraaien, hennen kakelen, nachtegalen orgelen, leeuweriken gorgelen, kranen klepperen, gieren krijsen, kneuen kneuteren, kalkoenen gabberen, gaaien snappen, merels fluiten en zwaluwen kwetteren.

Vogelwaarnemingen in en rond de Hobokense Polder

Houtsnip	1	(A.D 23/03)
Witgatje	1	(DJ,ADS 21/06)
Oeverloper	1	(DJ,ADS 21/06)
Meerkoet	15	(AVL 23/07)
Lepelaar	3	(AVL 23/07) (hoogste aantal op 7/8, nl. 31)
Blaauwe Reiger	1	(AVL 23/07)
IJsvogel	1	(AVL 23/07)
Witgatje	4	(AVL 23/07)
Candese Gans	70	(AVL 27/07)
Kievit	4	(AVL 27/07)
Wilde Eend	71	(AVL 27/07)
Krakeend	29	(AVL 27/07)
IJsvogel	1	(GVDV 27/06)
Lepelaar	9	(DJ 29/07) (hoogste aantal op 30/7, nl. 28 waaronder 1 geringd ex.)

Witgatje	10	(AVL 01/08)
IJsvogel	2	(AVL 02/08)
Witgatje	7	(AVL 02/08)
Torenvalk	1	(AVL 02/08) (DJ)
Kleine Zilverreiger	1	(AVL 02/08) (DJ)
Kievit	14	(DJ 02/08)
Aalscholver	4	(DJ 06/08)
Meerkoet	20	(DJ 06/08)
Dodaars	1	(DJ 07/08)
Torenvalk	1	(DJ 07/08)
Lepelaar	4	(DJ 12/08)

Waarnemers:

AD: Andre Driesen, ADS: Ann De Smedt

AVL: Andre Van Langenhove, DJ: Danny Jonckheere

GVDV: Gilbert Van De Velde

Warkruid (*Cuscuta sp.*)

Herman Snoeck

In Fort 7 is er een bepaalde plek waar op het eerste gezicht een kluwen rode draden de plantengroei bedekt. Hier groeit een flinke hoeveelheid **Groot Warkruid** (*Cuscuta europaea*), een eenjarige, kruidachtige plant. Het is een vrij zeldzame tot zeldzame plant, die vooral te vinden is langs de waterkant. Het bijzondere aan deze plant is, dat het een echte parasiet is. Hier groeit hij op Brandnetel en Braam, maar je kunt hem ook vinden op Hop, Alsem, Wormkruid en andere kruidachtige planten.

Zoals bij veel parasieten zijn ook hier verschillende organen sterk gereduceerd. De bladeren zijn slechts kleine schubjes en echte wortels ontbreken. Het plantje is ook bladgroenloos, alhoewel afgesneden stengels wel bladgroen blijken te kunnen maken.

De voortplantingsorganen zijn echter sterk ontwikkeld. De veelbloemige kluwens bloeien van juli tot september. De vrucht is een 4-zadige doosvrucht. De zaden overwinteren en ontkiemen in het voorjaar.

Over heel de wereld groeien er ca. 160 *Cuscuta*-soorten, in tropische, subtropische en gematigde streken.

Geraadpleegde werken

Asperges Michel et al., 2002. *Planten & andere niet-dierlijke organismen*. Uitgeverij Van In, Wommelgem, 588 p.
de Gaay Fortman J.P. et al., 1949. *Beknopt leerboek der plantkunde* (2de deel). J.B. Wolters, Groningen, 288 p.

Het kiemplantje groeit naar het donker toe waarbij de top ronddraait. Daarbij is de kans groter om een geschikte voedsterplant (liefst een brandnetelstengel) te raken. Daarbij groeit het vooreind enige tijd verder op kosten van het achtereind, dat leeggezogen wordt. Daardoor lijkt het alsof het kiemplantje voortkruipt. Raakt het een stengel die als voedsterplant geschikt is, dan windt het er zich omheen. Het warkruid dringt dan met haustoriën (zuigwortels) in de voedsterplantstengel, tot in de zeevaten (bastvaten) van de vaatbundels, en zuigt daar het sap met de voedingsstoffen die in de groene bladeren van de voedsterplant gevormd werden.

Later vergaat dan ook het stuk stengel waarmee het warkruid nog de bodem raakte en zo groeit deze parasiet helemaal op en ten koste van de voedsterplant.

In ons land is ook nog het **Klein Warkruid** (*Cuscuta epithymum*) inheems. Het groeit vooral op houtige planten als heide, Dopheide en Heidebrem. Er is ook een vorm die op klaver voorkomt en gemeenzaam duivelsnaaigaren genoemd wordt. Zeldzaam in de Kempen, zeer zeldzaam in Brabant.

Een zeldzame tot zeer zeldzame adventiefplant, is het **Veldwarkruid** (*Cuscuta campestris*), afkomstig uit Noord-Amerika. Groeit op lipbloemigen, vlinderbloemigen en schermbloemigen (bijv. in wortelvelden). Vroeger groeide op vlas *Cuscuta epilinum*.

Lambinon J. et al., 1998. *Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden*. Nationale Plantentuin van België, Meise, CXXIII + 1091 p.

Dr. Reinders E., 1957. *Leerboek der plantkunde* (deel I). J.B. Wolters, Groningen, 300 p.

Vlaamse Ornithologische Studiedag (VLOS)
Zaterdag 27 november 2004

met o.a. voorstelling van de Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000 - 2002

Dieren in onze omgeving: periode 16 mei- 15 aug.

Stuur uw waarnemingen, gedaan tussen 16 augustus en 15 november 2004, naar Johan Baetens (zie colofon). Minimaal dient u te melden: datum, soort, aantal, plaats en waarnemer(s). Eventueel breidt u deze info uit met sekse, adult of juveniel of andere bijzonderheden zoals zitplaats of vluchtrichting.

Antwerpen

Kennedytunnel

Torenvalk: 1 (K.M. 7/05, 25/05)

Jeugdherberg

Konijn: 1 dood j (K.M. 18/05)

Buizerd: 1 (K.M. 2/06)

Meerkoet: 1 (K.M. 2/06), 1 op nest
(K.M. 30/06)

Waterhoen: 1 + j (K.M. 30/06)

Spreeuw: 10-100 + j (K.M. 30/06)

Beukenlaan

Egel: 1 dood (K.M. 7/05)

Groene Specht: 1 (K.M. 7/05)

Grote Bonte Specht: 1 (K.M. 7/05)

Nachtegalenpark

Meikever: >30 dood (K.M. 11/05)

Zanglijster: 1 (K.M. 11/05)

Heggenmus: 1 (K.M. 11/05)

RUCA

Grote Bonte Specht: 1 (K.M. 3/05),
1 dood (K.M. 14/06)

Boomvalk: 1 (K.M. 3/05)

Meikever: 1 dood (K.M. 10/05, 11/05),
2 dood (K.M. 12/05)

Kuifmees: 1 (K.M. 21/05)

Bruine Rat: 1 dood (K.M. 14/06)

Craeybeckxplein

Konijn: 1 (J.B. 23/05)

Wilrijk

Legerstraat Fort 7

Kruisbek: 5 (I.V.H. & W.V.H. 1/07, 2/07,
27/07, 28/07, 5/08)

IJsvogel: 1 (I.V.H. & W.V.H. 25/07)

Fort 7

Egel: 1 j (J.B. 28/07)

Keizersmantel: 1 m (IWG 14/08)

Groenenhoek

Steenuil: 1 (K.D.K. 27/7)

Boomkruiper: 5 (1m, 1v, 3j) (K.D.K. 27/7)

Grote Lijster: 1 (K.D.K. 27/7)

Klaverblad

Torenvalk: 1 (H.W. 31/05)

Koekoek: 1 (H.W. 31/05)

Zwartkop: 1 (H.W. 31/05)

Hoboken

Hollebeekstraat

Meikever: 4 dood en 2 levend
(N.G. 24/05)

Hof van Mols

Nachtegaal: zang (L.D. 12/06)

Aartselaar

De Reukens (ES9664 & 9764):

Spotvogel: 1 (F.W. & Y.W. 15/05)

Torenvalk: 1 (IWG 15/05)

Reiger: 1 (IWG 15/05)

Cleydaelhof

Tjif-tjaf: zang (Ka.M. 27/06)

Kleine Karekiet: zang (Ka.M. 27/06)

Bosrietzanger: zang (Ka.M. 27/06)

Tuinfluit: zang (Ka.M. 27/06)

Della Faillellaan

Goudhaan: zang (K.M. 3/05)

Winterkoning: 1 (K.M. 3/05)

Zwartkop: 1 (K.M. 3/05)

Hove

Station

Meikever: 2 (H.W. 31/05)

Brongebied Koude Beek (Fruithout)

Plasrombout: 1 (IWG 12/06)

Grote Bonte Specht: 1 (Ka.M. 12/06)

Zanglijster: zang (Ka.M. 12/06)

Waarnemers

Koen Maes (K.M.), Yvo Van
Haevermaet (I.V.H.), Walter Van
Haevermaet (W.V.H.), Johan Baetens
(J.B.), Johan Baetens en Jerina Baets
(J.B²), Hugo Waeterschoot (H.W.),
Fons Waeterschoot (F.W.), Yvonne
Waeterschoot (Y.W.), Kris De
Keersmaecker (K.D.K.),
Insectenwerkgroep (IWG), Karl
Matthijs (Ka.M.), Lucy Denaeve (L.D.)

Te koop !

Natuurpuntkalender 2005

Met de Natuurpuntkalender 2005 aan je muur, vergeet je geen wandeling in de natuur ! Traditiegetrouw vind je daarin 13 schitterende foto's, waarin het Belgisch natuurschoon op een prachtige manier aan bod komt. Ditmaal zorgen de leden van de Bond voor Verantwoorde Natuurfotografie (BVNF) voor het beeldmateriaal. De kalender is 33 x 23 cm groot met een ringsysteem (open dus 33 x 46 cm). Prijs: **7.50 euro**. Bestellen kan door storting op onze rekening (zie blz. 2) met vermelding "natuurkalender"

Vogelvoedertafels en Tuinvogelzoekkaarten

Nog even en de winter nadert weer. Tijd om stilaan te denken aan de tuinvogels. Je kan bij Natuurpunt tuinvogelzoekkaarten bestellen aan 2 euro/stuk en ook voedertafels, klein of groot model.

Meer info ? Neem contact op met Luk Smets of Ria Thys,
03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be

't rAntGroentje !

Kinder- en jongeren "natuurpunt"hoek !

Oktober 2004

Hoi natuurvriendje,

In de zomervakantie zijn heel veel kinderen met hun ouders of grootouders de vlinders komen bewonderen in de Hobokense Polder tijdens de grote Vlinderdag van 17 juli. Kijk maar even naar de fotootjes op deze bladzijde.

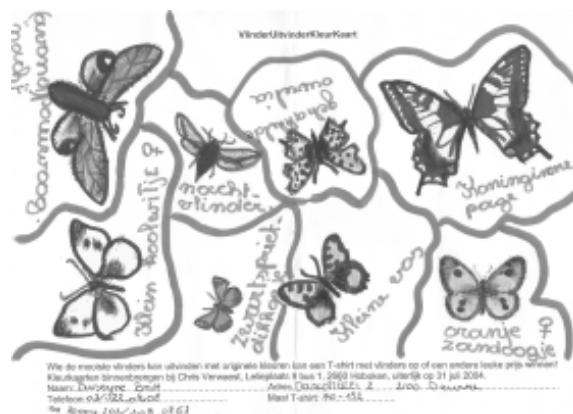
En alle kinderen konden deelnemen aan onze KinderVlinderUitvindertekenwedstijd. Er namen 15 kinderen deel. We konden 4 kinderen blij maken met een prijs:

- **Leni Waeterschoot:** T-shirt met vlindertekening (eigen ontwerp)
- **Cami Laureyssens:** Milieu-memogezinsspel
- **Hannah De Wever:** Unicef-bouwoos
- **Maite Van Hoof:** Bomenposter

Veel plezier er mee !

We kregen ook tekeningen binnen van volgende creatieve kinderen (er namen zelfs twee Zwitserse kindjes deel aan de tekenwedstrijd!): Manou en Co Laureyssens, Marjo en Jorik Waeterschoot, Babette en Silke Hendriks, Britt Buseyne, Elke Smet, Sylvina da Silva, Mirjam en Micha Roder.

Aan allen een dikke proficiat

Twee vlinderuitvindsters in actie !
Foto: Luk Smets

In het najaar worden jullie door ons wel extra verwend !

Twee activiteiten speciaal voor jou, maar ook voor je ouders, grootouders, tantes en nonkels, ...

Onmiddellijk naast ons bekende natuurgebied Fort 7 ligt nog een heel mooi stukje groen. Nu is het een parkkerkhof, maar honderden jaren lang was het een kasteeltuin. Weet je over welk gebied het gaat?

Het Schoonselhof in volle herfstpracht!
Zaterdag 9 oktober 2004, 13.30 u - 16.00 u

We gaan eens kijken wat er nog overblijft en wat er veranderd is. Hierbij vergeten we zeker ook niet alle plek-

jes op te zoeken waar de mooiste herfstschatten te vinden zijn, waar we dan ook iets over vertellen.

Deze keer geen aparte kindertocht, wel een gezamenlijke familietocht, maar dan wel met de kinderen (zowel kleuters als lagere schoolkinderen) als belangrijkste doelgroep.

Wat breng je mee? Laarzen (zeker als het de dagen voordien geregend heeft), stevige (regen)kledij, een lekkere knabbel (een koek of een appel), want van stappen in de natuur krijg je wel een beetje honger. En natuurlijk je

ouders of andere familieleden.

Waar en wanneer spreken we af? Zaterdag 9 oktober om 13.30 u aan de ingang van de begraafplaats Schoonselhof, Jules Moretuslei op de grens van Wilrijk met Hoboken. Het einde is er voorzien om 16.00 u.

Oh ja, Nancy en Tuur gaan met jou op stap deze namiddag. Wil je hen nu al iets vragen, bel dan gerust naar 0485/85 13 64 (Nancy) of 03/449 99 11 (Tuur)

En als tweede activiteit !!

Zaterdag 4 december 2004
Bezoek aan de insectententoonstelling in het Natuurpunthuis
te Turnhout en een wandeling in De Liereman
te Oud-Turnhout, 9.30 u - 17.00 u

Ook nu kunnen je mama, papa, grootouders of wie dan ook meegaan. Dus weer een heel prettige familietocht waar de kinderen centraal staan.

We vertrekken met auto's op de Bist te Wilrijk om 9.30 u en worden in het Natuurpunthuis te Turnhout verwacht om 10.30 u.

In de voormiddag bezoeken we gedurende 45 minuten met een gids de insectententoonstelling, waarbij we heel veel leuke doe-opdrachtjes mogen oplossen. Reeds van bij de ingang komen mieren je tegemoet die je vervolgens verder door de tentoonstelling leiden. Een leuk extraatje is dat je ook heel wat boeiende tips krijgt om insecten een handje te helpen in je eigen tuin of school.

Intussen kijken de grote mensen naar de film *Microcosmos*. Daarna gaan we naar een tekenfilm over insecten kijken, terwijl de grote mensen de tentoonstelling bezoeken.

Onze magen zullen wel stilaan beginnen knorren. Dus hoog tijd om rond 12.15u met z'n allen naar het Bezoekerscentrum De Liereman in Oud-Turnhout te rijden, waar we onze picknick opeten.

In de namiddag volgt nog een winterse wandeling van ongeveer 4 km in het natuurreserveaat De Liereman. We vertrekken weer naar huis om 16.00 u.

Ga je mee met je ouders of grootouders? Lees dan vlg onderstaande afspraken. Maar wacht er niet te lang mee, want de groepen mogen niet te groot zijn in het Natuurpunthuis.

Afspraak: Wie mee wil, stort vóór 20 november 2 euro/volwassene en 1,5 euro/kind met een maximum van 7,5 euro/gezin op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, J. Kennedylaan 22 2630 Aartselaar met vermelding "Liereman", aantal deelnemers en telefoonnummer. Mee te brengen: picknick, fototoestel, verrekijker (als je die hebt) en laarzen. Wens je nog wat meer informatie? Wend je dan tot Ria Thys, 03/289 73 66

**Verslagen van de periode 16 augustus tot en met 15 november 2004 te verzenden
naar André De Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk of per email:
demul.andre@belgacom.net**

Natuurdriedaagse in de Gaume en Lorraine

d.d. 20 t.m 22/05/2004

Gids: Luc Van Schoor
Leiding: Danny Jonckheere
Aantal deelnemers: 24
Verslag: dag 1: Wim Roelant
dag 2: Sonja Van Kerckhove
dag 3: Wim Vandeweyer

Noot van de redactie: door plaatsgebrek zien we ons gedwongen om de ingezonden verslagen van het schitterende Gaumeweekend in te korten. Het volledige verslag kan je bekomen bij Luc Van Schoor, 03/353 09 77 - luc.vanschoor@pi.be

Dag 1 Iedereen bleek tijdig vertrokken te zijn, want het wachten aan de samenkomstplaats aan afrit 29 van de E411 was van korte duur. Tijdens de eerste kennismakingen werden al enkele interessante waarnemingen gedaan van onder meer Zwarte Wouw, Kramsvogel en een mogelijk Dikkopvlindertje. Dat belooft al veel goeds! Toen alle handen waren geschud en de grootste hongers en dorsten waren gestild, vertrokken we naar de archeologische site van Montauban bij Buzenol. Midden in de bossen en na een steile doch florarijke klim (Ridderspoor, Rapunsel) luisterden we daar naar de uitleg van ene interimhistoricus die ons in geuren en kleuren verhaalde over de basreliëfs van de Trevieren en de vallus (een mysterieus landbouwvehikel! ?) van de Gallo-Romeinen. Ondertussen gaf de Fluiter van katoen en pleegden sommigen in het gezelschap zich neder te buigen over al het interessante groen zoals Aronskelk, Veelbloemige Salomonszegel en verscheidene Varenachtigen die de muren van de ruïnes bevolkten. Een toer langsheen de vergane omwallingen van de vesting leverde nog tal van leuke ontdekkingen op zowel op botanisch als historisch gebied. Denk maar aan het poeltje met algen die korsten schenen te vormen! Plots dook echter vanuit het verre Dendermonde het Ros Beiaard op ons af. Verzwakt als we waren door de veelvuldige aanvallen van teken, dropen we dan maar af naar de auto's en vertrokken we naar ons riante hotel in Meix-devant-Virton. Daar aangekomen genoten we in de mooie tuin van het zonnetje en een snelle picknick. Vol nieuwe calorieën vatten we toen de tocht aan naar Sommethonne voor een wandeling in een prachtig gebied van kleinschalig landschap. We waren de auto's nog niet uit of we zagen al mannetjes Geelgors en Grauwe Klauwier, de eerste van een hele resem overigens!!! (rest van verslag, contacteer Luc V.S.)

Dag 2 Deze dag kondigt zich weer eens goed aan : de zon verwelkomt ons bij het krieken van de dag (voor mij is dat vandaag om 7 uur), en na een overvloedig ontbijtbuffet en het inladen van onze klaargemaakte pick-nick vertrekken we om 9u.00 richting de rivier Chiers. Nabij Torgny stappen we uit voor onze eerste dagwandeling. De zon laat verstek en het is bar fris voor het ogenblik. Terwijl de auto's door de chauffeurs naar de eindbestemming van deze trip gebracht

worden, genieten de passagiers reeds van het moois dat deze omgeving ons te bieden heeft. Luc geeft ons een geschiedkundige uitleg over de Gallo-Romeinen en de structuur van de bodem. De gevolgen ervan voor wat betreft de plantengroei zijn duidelijk vanuit de lucht te zien. Plots zien we zeer mooi een Klapekster en iets verder daagt Luc de Orpheusspotvogel uit met zijn CD speler en ja hoor: hij (de vogel) antwoordt ! Verder hoorden en zagen we in deze buurt en langs de Chiers: Grauwe Klauwier, Braamsluiper, Europese Kanarie, Grasmus, Kramsvogel, Oeverzwaluw, Appelvink en 2 IJsvogels aan de oever van de rivier. Verder, open en bloot, pronkt er een Geelgors vóór ons op de macadam ... prachtig gewoon. Het spontane enthousiasme van Luc doet de mensen deugd en houdt iedereen alert van het begin tot het einde. Iets verder bewonderen we nog een prachtige kanjer van een kastanjeboom. De auto's staan op de parking naast het huis "La Cigale", waar vroeger "chambres d'hôtes" werden verhuurd.

Even rusten

Foto: Sonja Van Kerckhove

Die "chambres d'hôtes" werden gastkamers voor de zwaluwen die hun nesten hebben gebouwd onder het dak. Daar zien we nog Bosrietzanger, Kneu en Paapje. En: de zon komt weer te voorschijn - het wordt warmer.

We stappen terug in de auto's, en eens over de Chiers gereden, waar in de steile rivieroever een Oeverzwaluwkolonie is gevestigd, zijn we in "la douce France". Iets verderop voorbij Velosnes hebben we vanop een hoogte een prachtig zicht op de vijver en het dorpje Torgny dat omgeven is door het boccagelandschap. We zien 3 x Zwarte Wouw, Buizerd, op het water jonge Fuut, Meerkoet, nog 2 Wouwen, koppeltje Grauwe Klauwier. Plots bespeuren we een Vos - zeer mooi - dank zij 2 wandelaars die uit tegengestelde richting komen en het dier opschrikken. Vervolgens rijden we door naar Bazeilles-sur-Othain. Onderweg zien we Veldleeuwerikken. Een belangrijke opmerking aangaande de rivier Othain is, dat de kwaliteit van het water 9 bedraagt, hetgeen "zeer zuiver" betekent ! Op de Othain zien we een Waterhoen met 9 kleintjes de rivier overzwemmen Witte Kwik, Boerenzwaluw, Zwarte Roodstaart ... Onze wandeling langsheen de rivier loodst ons doorheen een zee van bloemen (t is waarachtig lente) :

Waterviolier, Gele Plomp, Waterhyacint, Ereprijs, Weidebeekjuffers, echt schilderachtige plekjes. Er vliegen donkerblauwe libellen en heel wat meikevers rond. In Othe zelf staat er o.m. een zeer mooi authentiek huis anno 1717. Nu trekken we door naar de Ramonette met zijn bunker en geklasseerde site. Wij pick-nicken tussen de Appelvinken, Geelgorsen, Fitis en een rijke flora waaronder Soldaatjes, Jeneverbessen, Cypressen, Nieskruid, Akelij, Zonneroosje, Bleekbosvogeljes en Witbosvogeltjes, Pimpernel, Vleugeltjesbloemen,(rest van verslag, Luc V.S.)

Dag 3 Zaterdag 22 mei om 8 u. Iedereen is klaar voor zijn laatste ontbijt in de Gaume. Enkelen van hen waren al op stap geweest in de buurt van het hotel en werden uitgewuifd (of moet ik zeggen uitgezongen) door Wielewaal (2 maal), Rietgors, Goudvink en (vlak bij het hotel) de Grote Gele Kwik (die onder het bruggetje in de tuin van het hotel broedde) en de Gekraagde Roodstaart. Luc had er voor gezorgd dat het brave beestje nog op zijn plaats zat na het ontbijt zodat ook de normaal vroege vogels (het grotendeel van de groep) er nog van konden genieten. Rond 10 over 9 trokken we naar Thonne-la-Long voor een schitterende wandeling.

We moesten ons wel warm induffelen, want de wind speelde ons een beetje parten. Toen we

Hommelorchis
Foto: Ann De Smedt

uitstapten kregen we een warm welkom van de Grote Gele Kwik. Na minder dan een half uur te hebben gewandeld hadden we al Grasmus, Roodborstapuit, Geelgors en een Tuinfluiter die een schitterend concert voor ons in petto had. Plots riep Wim (Roelant) dat hij een Vos zag. En ja, hoor. Reintje de Vos was op zoek naar een tussendoortje. Luc

vroeg zich na een dikke tien minuten wel af hoe lang het zou duren eer hij (de Vos) iets in de gaten zou hebben en testte dat door er stillletjes op af te gaan. Hij kon bijna tot in het midden van het veld lopen alvorens de Vos het hazenpad koos. Niet zoveel verder zagen we het vrouwtje van de Grauwe Klauwier en zowaar alweer een Vos. Na nog een paar minuten klimwerk zagen we de Veldleeuwerik.(rest van verslag, Luc V. S.) Luc en Danny, in naam van de hele groep wil ik jullie nogmaals bedanken voor deze schitterende driedaagse.

Vroegochtendwandeling vogelzang in Lier - Anderstad d.d. 31/05/2004

Gids: Wim Roelant
Leiding: Moniek Van den Bergh
Aantal deelnemers: 24
Verslag: Wim Vandeweyer

Met 24 man vatten we rond 6u45 onze tocht aan in een van

de mooiste gebieden in het Antwerpse. Deze keer waren de weergoden ons gelukkig welgezind (zie verslag in rAntGroen nr.10). Vermits de ochtendnevel die hier en daar nog langs de weg hing, verdwenen was, beloofde het een boeiende tocht te worden. We werden al meteen verwelkomd door de Winterkoning. Even verder zagen we een Scholekster (ook wel Bonte Piet genoemd) overvliegen. Nog een beetje verder gaf de Kleine Karekiet stevig van zijn peretten. Over de eerste plas zagen we de Gierzwaluw en de Visdief broederlijk naast elkaar vliegen toen er plots een mannetje Rietgors zich liet bewonderen. Toen Wim er de telescoop opzette, zei Rudy (Vansevenant) dat we moesten oppassen dat hij ons niet pikte (Wim had het vogeltje namelijk 60 keer vergroot in beeld staan). We hoorden ook nog Zanglijster, zagen een Krakeend met jongen en een Blauwborst die mooi bleef zitten tot iedereen hem gezien had. Toen we aan de tweede plas aankwamen, was onze verbazing enorm. Er zat namelijk een IJsvogel open en bloot op een takje. Net toen Ronny er zijn telescoop op wilde zetten, ging de vogel vliegen en konden we alleen nog maar wijzen waar hij had gezeten. Deze waarneming deed onze teleurstelling om het feit dat de Lepelaar geen verlengd weekend had voorzien in Anderstad (hij was reeds de dag daarvoor vertrokken) enigszins verdwijnen. Aan het Strijkersbroek (het stuk aan de jachthaven) hoorden we de Nachtegaal zingen (eerst de valse (imitatie door mij), daarna de echte (die precies toch curieus was)). Nog wat verder zagen we een Grasmus zingen en toen we wat hoger keken, zagen we een Zomertortel die ons toonde hoe zijn baltsvlucht eruit zag. Net toen we wilden terugdraaien, zagen we nog een paar Groenlingen en een Grote Bonte Specht. Als afscheid zagen sommigen van ons de Koekoek zingen en werden we uitgewuifd door de Tuinfluiter, de Fitis en de Heggenmus. Kortom, we keerden allemaal tevreden terug naar huis en bedanken Wim en Moniek voor de fijne tocht.

Fietstocht: Op zoek naar zwaluwen in Aartselaar d.d. 05/06/2004

Gids: Luk Smets
Leiding: Luk Smets en Johan Herreman
Aantal deelnemers: 9
Verslag: Ria Thys

Een klein, maar fijn groepje stond staat paraat aan de kerk van Aartselaar om, gewapend met spiegel, pillamp en notitiemateriaal langs de Aartselaarse boerderijen te fietsen.

Foto: Johan Herreman

Het eerste doel is de Cadéschool, waar in april met ondersteuning van Natuurpunt drie Gierzwaluwennestkasten werden opgehangen. De kasten zijn nog niet bewoond, maar we hebben wel het geluk enkele Gierzwaluwen te zien

rondcirkelen boven de school. We fietsen verder naar de Blokkendoos, een andere lagere school. Het is hier net opendeurdag, zodat we met ons groepje in het schoolgebouw de daar door Natuurpunt opgestelde Gierzwaluwententoonstelling kunnen bekijken. Onze fietstocht voert ons langs de landelijke wegen van Aartselaar naar een zestal boerderijen. En op elke boerderij kunnen we nesten van Boerenzwaluw bewonderen. Soms met reeds uitgevlogen jongen, die mee op en af vliegen, soms met nog piepkleine, echt vertederende jongen. In een aantal nesten liggen nog eitjes.

De resultaten liggen beter dan vorig jaar. Maar toch lijkt het niet erg bemoedigend. De gebouwen waarin deze Boerenzwaluwen komen broeden, zijn vaak erg bouwvallig en zullen niet meer opgeknapt worden. Dus op langere termijn gezien, ziet het er niet zo goed uit voor de Boerenzwaluw. Daarbij komt nog dat de Huiszwaluw - zoals in de meeste van onze afdelingsgemeenten - in Aartselaar niet meer lijkt voor te komen.

De fietstocht eindigt waar hij begonnen is, dus in de dorpskom, maar toch even anders, nl. met een frisse pint en een gezellige babbel. Hartelijk dank, Luk, voor de duidelijke info tijdens de tocht over het zwaluwenleven.

Broedvogels in Zeeland en Zuid - Holland

d.d. 06/06/2004

Gids en leiding: Luc Van Schoor

Aantal deelnemers: 16

Verslag: Ronny Deckers

Tijdens de voorbereiding gedurende de voorafgaande week was gebleken dat een aantal soorten dreigden forfait te geven op hun klassieke pleisterplaatsen. Daarom werd door leiding en gids beslist een aantal alternatieven te bezoeken. Eerste stopplaats werd de Schraevenhoekse inslag. Hier werden enkele jaren geleden 3 kunstmatige eilandjes aangelegd om koloniebroeders te stimuleren. In de prachtige rietkraag was een bijzonder rijke avifauna aanwezig. Mooie waarnemingen (zowel visueel als auditief) van Blauwborst, Rietgors, Kleine Karekiet, Rietzanger en vooral een voor mij nieuwe click, Baardmannetjes. Op de schelpeneilandjes een rumoerige gemengde kolonie Kokmeeuw en Visdief. De meeste waargenomen jongen waren Kokmeeuwen met slechts de uitzonderlijke jonge Visdief. Er wordt aangenomen dat de Visdiefjes graag bij de meeuwen broeden i. v. m. de bescherming die ze via hun luidruchtige burens genieten. Als speciaaltjes nog 2 Grote Sterns (herkenbaar aan de zwarte snavel met gele punt).

Daarna ging het stilaan richting Prunjepolder. Hoewel het steeds moeilijker wordt om een adres te vinden waar we kunnen picknicken, hebben we hier een goed alternatief gevonden. Het ligt aan de rand van het natuurgebied, zodat we van in de tuin een overzicht hadden over de plassen van dit rijke gebied. Opvallendste noot waren de jonge Kluten die van zeer dichtbij konden bekeken worden.

Na het eten werd deze keer gekozen voor een wandeling langs de Wever en de Flaauwer inlagen. Op de zandbanken van de Schelde lag de verhoopte zeehond te zonnen. Waarneming van Dwergstern en Noordse Stern compleetden onze verzameling sterns voor de dag. Bijzondere opvallende soorten: Rosse Grutto, Kanoet, Zomertortel, Kneu en vele anderen. Aan de kant van de Schelde kregen we een air-show van de Visdiefjes en Dwergsternen die

duikvlucht na duikvlucht uitvoerden naar de ons onzichtbare scholen kleine visjes, die dicht bij de oever zwommen. Aan de hand van wat wij te zien kregen, blijkt toch, dat een vangratio van 1 op 4 duiken, zeer optimistisch is. Bij het terugkeren naar de wagens, bleek nog maar eens, wat een extra dimensie perfecte natuurlijke belichting kan geven aan zelfs de meest klassieke soorten als Bergeend en Scholtekster.

In het terugkeren nog een ommetje gemaakt langs de Zuidhoekse Inlaag. Deze staat elke keer garant voor een uurtje topornithologie. Zilver- en Goudplevier werden onmiddellijk aan onze streeplijst toegevoegd. Luc wees ons nog eens op de verschillen tussen Visdief en Noordse Stern. Bij Noordse een gebrek aan zwarte snavelpunt en een langere staart. Iedereen knikte braaf ja, maar ik bleef van op die afstand overal zwarte punten zien. Waarschijnlijk was mijn harde schijf vol en moesten we maar terug op huis aan. Bedankt Luc en Wim (die jammer genoeg op de dag zelf verhinderd was) voor de zoveelste mooie dag.

De Viroinvallei ... rond orchideeën en andere mediterrane planten d.d. 19/06/2004

Gids en leiding: Hugo Waeterschoot

Aantal deelnemers: 9

Verslag: Leen Van Eycken

Een slechte weersvoorspelling beperkt het gezelschap tot negen doordrijvers en beladen met allerhande regenkleddij, gaan we in Nismes van start bij 13°C.

Een voormiddagwandeling brengt ons eerst op de "Tienne de Breumont". Kornoelje, Wilde Liguster, Wollige Sneeuwal, ... begeleiden het pad naar de opwarmende bloemenweiden. Een lange lijst van kalkminners passeert de revue. Kleine Pimpernel, Zonneroosje en Gamander worden geflankeerd door Wimperparelgras en Gevinde Kortsteel. Met de onvermoeibare ondersteuning van "moeder" en "vader" weet Hugo elke plant te benoemen en een lesje geografie is nooit veraf.

Slanke schouwtjes, stille getuigen van de vroegere leerlooierijen, vangen even onze aandacht, maar de bloemenrijkdom ontplooit zich weer volop.

Massa's Witte Engbloem, Verfbrem en Vleugeltjesbloem omarmen Bloedooievaarsbek, Kogelbloem, Geel Vingerhoedskruid of Wondklaver. De vele hommels, kevers en andere zespotigen doen vlijtig hun werk.

We steken de Eau Noire over en flaneren door het "Park van Nismes". Het valt op dit jaar: bij zowat alle soorten naald- en loofbomen zijn massa's zaden en vruchten in de maak.

Onze speurtocht gaat terug verder richting kalkplateau. Ondertussen krijg ik van Manu een super-privéles korstmossen én het wordt stilaan warmer en warmer.

Weg KW, weg pull, waar is de zonnecrème?

De ideale temperatuur om het Groot Geaderd Witje talrijk te zien fladderen, om nog maar te zwijgen over de "regen" Groene Eikenbladrollers.

De meegedragen picknick smaakt heerlijk op "Les Abannets", waar Pijlbrem, Witte Brunel en Smalvlas er een waar festijn van maken.

Op weg naar de "Fondry des Chiens" passeren we Herfsttijloos en Jeneverbes, maar het oprukkend Slangekruid kan ons niet weghouden van Bergnachtorchis en Grote Muggenorchis. We knielen nog even bij Gamanderbremraap en Geelhartje om dan terug af te dalen naar de auto's.

Tegen 15u rijden we richting Dourbes om ons op de "Tienne aux Pauquis" volledig aan de orchideeën te wijden. Even op een rijtje: Hommelorchis (*Ophrys fuciflora* - enkele), Grote Keverorchis (*Listera ovata* - een paar), Bergnactorchis (*Platanthera chlorantha* - enkele), Grote Muggenorchis (*Gymnadenia conopsea* - een paar), Purperorchis (*Orchis purpurea* - 1 ex.), Welriekende Nachtorchis (*Platanthera bifolia* - zeer talrijk). Onze speurtocht wordt nog beloond met telkens 1 ex. Mannetjesorchis (*Orchis mascula*) in zaad, Vliegenorchis (*Ophrys insectifera*), Bijenorchis (*Ophrys apifera*) en een moeilijk te determineren Bosorchis (*Dactylorhiza fuchsii*). Via het impressionante Buxusbos komen we boven op de Tienne, waar we genieten van het uitzicht op de samenloop van Eau Blanche en Eau Noire. We zitten temidden van Heuvelaardbei, massa's Wolfskers (Belladonna) en Wimperparelgras. Alpenandoorn, Donderkruid en Kogellook omringen er Lage Zegge. Onder een Elsbes vinden we nog de "kers op de taart": een erg laatbloeiend Wildemanskruid (of is het een dubbelgangetje?). Je had er maar moeten bij zijn om dit te geloven. Pas rond 19u wordt het zonovergoten Viroinval verlaten met een volgeschreven notaboekje.

Natuureservaat van de Zwarte Beek: landschapswandeling en Nachtzwaluwobservatie
d.d. 26/06/2004

Gids: Johan Van den Bosch
Leiding: Luk en Ria Smets - Thys
Aantal deelnemers: 16
Verslag: nm: Tuur Wuyts
av: Veerle De Saedeleer

Foto's: Luk Smets

Namiddag: Een uitstap met Johan Van den Bosch is een belevenis, vandaar dat we weer eens een bezoek brachten aan dit grootste aaneengesloten natuurgebied in Vlaanderen, als men de 6 000 ha militair oefenterrein meetelt. 't Was warm weer en nog maar net vertrokken of een ijskreefkar was een verleiding waar menig deelnemer aan bezweek. Ook nog eventjes halt gehouden aan het Koersels kapelletje waar echt bronwater te voorschijn komt. Nu kon de eigenlijke tocht beginnen. Al ooit een Veldkrekel gezien? Deze werd gezien op een zanderig pad langs een voetbalveld. In een vergraven deel van een beek groeide o. a. Slangenwortel, Valeriaan, Melkeppe en Holpijp. Tuinfluiter, Fitis en Zwartkop lieten zich horen. Wist u dat Natuurpunt hier zowat 700 ha in eigendom heeft en 1.300 ha in beheer? De Zwarte Beek is een mooie, sterk meanderende waterloop omgeven door vochtig beekgeleidend bos

afgewisseld met grote hooilanden waar tal van bloemen in groeien. Aan de rand van het open duinenlandschap zit een Geelgors zijn liedje te zingen op de top van een den en boven de immense vlakte zingt een Veldleeuwerik hoog in de lucht. Vanuit de verte horen we ook nog de Koekoek roepen, toch vrij laat nietwaar? Aan een nat heidestuk vliegen drie Kieviten, één luid roepende Wulp en één Blauwe Reiger. Miel vindt als eerste de Grondster, een bescheiden plantje uit de Anjerfamilie. Op een geplagd gedeelte groeit Ronde Zonnedauw en Moeraswolfsklauw. De kopgroep ziet een Vos en een Ree. We naderen de boerderij van Natuurpunt waar Johan en zijn gezin wonen. Beneden is er een ontvangstruimte waar we de boterhammen kunnen opeten. Het eerste gedeelte van de tocht zit erop!!

Avond: Na onze picknick met extra degustatie van de lokale honing vertrekken we rond 20.00 u van op de Katershoeve terug stroomafwaarts langs de zwarte beek op weg naar onze nachtzwaluwenuitkijkpost. Langs de meanderende beek met Dubbelloof en afgeboord met bloeiend Slangenkruid en de oudste eiken van het bos komen we in het beekdal een natuurlijke vegetatie van hooiland en heide tegen. We vinden Stekelbrem, Kruiwilg, 3 zeldzame halmpjes Trilgras (bevertjes) en Grasklokje. Op de natte heide staan 2 soorten Zonnedauw, Liggende Vleugeltjesbloem, Moeraswolfsklauw, Veenpluis en Bloeiende Grondster. We krijgen uitleg over het steken van turf en het gebruik van de schrijfgeer om de turf in blokjes te verdelen. Het plaggen en de complexe invloed op de aanwezigheid van het Gentiaanblauwtje en het Gentiaanklokje wordt besproken. We lopen over prachtige, dikke veen(haar)mostapijten, vinden natuurlijke Jeneverbes, Witte Snavelbies, uitbloeiende Orchis en Beenbreek die net in bloei begint te komen. Als we aan een 360 jaar oude en waardig stervende eik komen, haalt Johan plots glaasjes boven en worden we vergast op een digestief "elixir de Spikelspade" met oorsprong een abdijhoeve van dit gelijknamige gehucht. De sfeer wordt nu een aantal graadjes warmer en buik- (en mogelijke wandel-) krampen zijn spoedig verdwenen. Twee Houtsnippen houden ons van in de lucht in de gaten. Met gesmeerde kelen is het gezang van de Nachtzwaluw vlug aangeleerd en na een stevige mars (sommigen verdenken Johan van een paracommando-achtergrond?) komen we om 10.30 u. terug aan de panoramaduinen en de Dumonthede. Dit is het Nachtzwaluwenbiotoop. Jammer genoeg is het

geen ideale, zwoele zomeravond, maar het regent lichtjes. 90 % van de Nachtzwaluwen, ook Geitenmelkers genoemd, komt in Limburg voor. Hun grote bek zou echter een Antwerpse origine hebben. In het duister zoeken we, springend over talrijke greppeltjes, een duinenpan op voor observatie. Om het snorrende gezang in stereo te ontvangen, worden de handen als extra geluidsontvangers over de oren geplaatst. Nu enkel nog een zwaluw in beeld krijgen. We verplaatsen ons hiervoor tweemaal en willen het al opgeven als plots twee zwaluwen 'klappend' overvliegen. Eén exemplaar zet zich als een zwart silhouet op de top van de dode boom, een geringde Amerikaanse Vogelkers?, waar we onderstaan en geeft een concert ten beste. Het klapstuk vormt een demonstratievlucht.

Op de terugweg is het ondertussen al pikdonker geworden, maar als volleerde nachtdieren volgen wij onze gids Johan die ons in één keer naar het juiste pad en de bewoonde wereld terugleidt. Op het pad trekken de Glimwormpjes, eigenlijk de vleugelloze vrouwtjes van de kever *Lampyris Noctiluca* die met haar gloed de vliegende mannetjes tracht te lokken, (verkeerdelijk?) onze aandacht en houden ons gezelschap.

Vlinderdag en -nacht in de Hobokense Polder

d.d. 17/07/2004

Gidsen: Jeannine Nielandt, Wim Mertens, Toon Verbruggen

Leiding: Toon Verbruggen

Aantal deelnemers: Namiddag (ca. 70) - Avond ca 40

Verslag: Toon Verbruggen

De vlinderdag&nacht die voor het eerst georganiseerd werd op de Hobokense Polder was een bescheiden succes. Overdag mochten we een 70-tal kinderen met hun ouders ontvangen, en 's avonds en 's nachts een 40-tal volwassenen. Een sympathiek klein vlindercafé&onderzoekscentrum was opgericht op de parking naast het bedrijf Procap, dat ons op sympathieke wijze van stroom voorzag. Daar konden kinderen vlinders en andere insecten bestuderen onder bino's, en een paar vlinders die in manden zaten, maar die weer snel ontsnapten met medewerking van de kinderen. Gelukkig maar.

Het was eerst meer dan een week erg koud en regenachtig geweest, en veel vlinders zaten te wachten om te ontpoppen. Gelukkig vloog er toch al wat rond : vooral Bruine Zandoogjes, Gehakkelde Aurelia's en Kleine Koolwitjes. Iets minder maar toch aanwezig waren de schichten van de Boomblauwtjes, de bijna onzichtbare en zenuwachtige Grote

Foto: Luk Smets

Dikkopjes, en hier en daar een eenzame Atalanta en Dagpauwoog. Er zaten een paar Bonte Zandoogjes op wacht. Ook een Kleine Vos vloog aan de parking. een soort die vroeger veelvuldig voorkwam, maar nu drastisch is achteruitgegaan. Aan de ingang van de parking is zelfs een Koninginnenpage waargenomen, de grootste Europese dagvlinder, die niet ongewoon is wegens het overvloedig voorkomen van de rupsenvoederplant Wilde Peen. Volgend jaar zullen we de kinder sterker begeleiden in de wandelingen, want het was best moeilijk om stilletjes te wachten tot

Gids Wim met educatieve uitrusting
Foto: Ann De Smedt

een vlinder voor je neus kwam zitten! In de vroege avond begon het al gauw zwaar te betrekken want er was hevig onweer voorspeld. Gelukkig was iedereen toen al uit de Polder, behalve Jeanine en gezin. In de stortregen onder de donder en bliksem werd het vlindercafé & onderzoekscentrum afgebroken en opgerold.

Wie vreesde voor het vervolg met de

vlindernacht kwam bedrogen uit. Rond 21.00u begon de hemel helemaal uit te klaren, en tegen 21.30u kwamen de eerste moedigen aan om een vochtige nacht vol muggen en vlinders in te gaan, goed ingesmeerd met muggenmelk die getraakteerd werd door de organisatie. Er stonden in totaal 6 lichtvallen opgesteld over een afstand van 500 meter. De aantrek van nachtvlinders was sensationeel, en minstens één nieuwe soort voor de provincie Antwerpen werd waargenomen, een mooie vedermot die langzaam meer noordelijk biotoop opzoekt: de *Cnaemidophorus rhododactyla* (Pterophoridae). In totaal werden 77 soorten opgetekend, waaronder, laat in de nacht natuurlijk, de straaljagers onder de nachtvlinders: de pijlstaarten. Er kwamen Pauwoogpijlstaarten, Populierpijlstaarten en Avondrood op de lampen afgevlogen. Maar evengoed de Wapendrager, een specialist in mimicri die er uitziet als een afgebroken berketak, en de Berkespanner, maar dan wel de donkere versie *Biston Betularia Carbonaria*, die zich volledig aangepast heeft aan een donker-beroet industrieel gebied. Een wonder van snelle mimicri-aanpassing van de soort aan een wisselende omgeving. Normaal is de soort zo wit als een berkebast.

Fietstocht "Rondje Pontje" langs Volkerak en Oosterschelde d.d. 24/07/2004

Gids: Luc Van Schoor

leiding: Jos Stessens

Aantal deelnemers: 19

Verslag: André De Mul

De barometer en de gezichten - bekende en nieuwe - stonden op zonnig.

Na een korte tussenstop aan de Brabantse Wal, staken we

definitief van wal aan de Slikken van de Heen voor een vaartochtje over het Volkerak en de Krammer. Op de eilandjes: Grauwe en Nijlganzen, Aalscholwers, Blauwe Reiger, Visdieffjes (op paaltjes); in het water veel Knobbels, maar ook Zwarte (Australische) Zwanen en (ver weg) Flamingo's (6 ex.). In de lucht: Brandganzen, Brilduiker en Bruine Kiekendief (3 ex.). De temperatuur (25°) en de koele bries deden deugd. Voor Gerda mocht het blijven duren want bij het aanmeren vroeg ze: "Moeten we d' eraf?" Ja Gerda, het is eigenlijk een fietstocht, he. Na het pontje volgde een rondje Oude Tonge: eerst een ingetogen bezoekje aan de watersnoodslachtoffers van 1953 op het kerkhofje, dan richting dijk. Door de telescoop schitteren in het zonlicht: 33 Lepelaars, 30 Kluten en de 6 Flamingo's van daarnet. De dijk die wat weghad van een wielerspiste in open lucht, leidde terug naar het gezellige dorpscentrum. Lydia remt ook voor vlinders, zeker voor Oranje Zandoogjes, zoals zij later onder het eten van de boterhammetjes uitploos. Na de middag fietsen we over de Philipsdam naar Sint-Philipsland. Onderweg rijden we even terug in het natuurgebied "Plaat van de Vliet". Hier komen nog Oeverzwaluwen voor en ook zeldzame plantensoorten zoals Parnassia en Moeraswespenorchis, daarnaast ook (gewoon) en Harig Wilgenroosje. Van uit de kijkhut zagen we ook een

Foto: Sonja Van Kerckhove

Witgatje over de keien flaneren. We reden verder over de dam. Een biddende Torenvalk trok onze aandacht, maar ook voor de wilde paarden, Heckrunderen (of Schotse Hooglanders?) stopten we even. De tijd vliegt en in versneld tempo rijden we naar het Rammegors. Hier foerageren enkele Kemphanen en Kieviten maar vooral Zwarte Ruiters. Door het felle tegenlicht zie je hen in silhouet en niet zozeer hun zomerkleed, maar samen met het lage water en het groen van de welig tierende algen, levert het wel een mooi plaatje op. Het Stinkgat stond ook geprogrammeerd, maar dat is voor een volgende keer. We maken nu de rit af en het rondje rond bij het Papaverveld. Volgens de teller 42 kilometer. Bedankt Luc en Jos voor de mooie tocht, en Wim voor het vervoer van de fietsen.

Sprinkhanen en andere insecten in de Liereman d.d. 31/07/04

Gidsen: Nobby Thys (vm) Johan Baetens (nm)
Aantal deelnemers: 15
Verslag: Johan Baetens

Om 9 u verzamelen we op de zandige parking van het bezoekerscentrum De Liereman. De zon laat haar aanwezigheid al voelen - een open hemel en een zand-overgoten

heidegebied - dat belooft een warme dag te worden. In de voormiddag begeleidt Nobby ons langs een gedeelte van het Lieremanpad. Daar waar het nog een bospad is, worden de netjes door de omringende bomen gesleept en vinden we Boomsprinkhaan, 2-stippelig en 22-stippelig Lieveheersbeestje. Verder gaand langs het pad worden we vergezeld door dartelende Oranje Zandoogjes. Er vliegen echter nog andere beesten door het bospad. Nobby heeft een toch wel speciale vangst; de grootste sluipvlieg van België, *Tachina grossa*. De larve van deze grote, behaarde vlieg leeft parastair op rupsen van nachtvlinders, zoals die van de Veelvraat.

Verderop vervolgt de weg door een half-open landschap, tussen bos, maïsakkers en graslanden. Het Gewoon Spitskopje en het Krassertje begeleiden ons met hun getjirp. Een graslandje langs de weg wordt iets grondiger bekeken. Het wemelt hier van de insecten. Buiten de bijzonder onaangename moerassteekmuggen krijgen we Bruine Sprinkhaan, Grote Groene Sabelsprinkhaan, Kustsprinkhaan (die blijkbaar niet alleen aan de kust leeft), Tijgerspin, 5-stippelig en Ruigtelieveheersbeestje te zien. En dan blijkt het plots al 12 uur te zijn geworden. Het uur waarop Nobby ons noodgedwongen moet verlaten want hij heeft nog een tocht te leiden in de namiddag en moet daarvoor nog een deftig eind rijden. Aan het bezoekerscentrum nemen we afscheid van Nobby, verzorgen we de opgelopen muggen- en dazenbeten en tevens ook onze inwendige beer.

Na het middagmaal krijgen we op de parking nog Bloedrode Heidelibel, Groene Zandloopkever en 4-vlek Lieveheersbeestje te zien. De zon brandt op dit uur van de dag de hersens onder de dakpan uit, dus gaan we op zoek naar een schaduwrijk plekje in het Bos van Bo. Vanuit onze uitvalsbasis in de lommerte wordt het aanpalende heideveldje afgezocht op interessante beestjes. Zo krijgen we Zwart lieveheersbeestje (een typische heidesoort), Knopsprietje en Snortikker te zien. Ook de Gewone Tandkaak (één van onze meest algemeen voorkomende spinnen) en het Icarusblauwtje valt ons te beurt. Na een tijdje verhuizen we naar een opdrogend vennetje in de buurt, waar Gewone Oeverlibel, Zwarte Heidelibel, Viervleklibel, Watersnuffel en Gewone Pantserjuffer rondvliegen. Op het water rijdt, ocharme maar 1 exemplaar van het kringelende winkelende waterding rond. Deze soort is door de sterke achteruitgang van de waterkwaliteit in Vlaanderen de laatste tijd niet zo vaak meer te zien. In de zandgrond naast het vennetje zijn er 10-tallen kleine gaatjes geboord. Ze zijn gegraven door zandbijen die er hun eitjes samen met een prooi begraven. Een "metallic" groen-rood gekleurd Goudwespje ligt in de buurt van deze gaatjes op de loer. Als ze even de kans ziet, zal ze haar eitjes bij die van de zandbijtjes leggen opdat haar larfjes die van de zandbijtjes kunnen verorberen. Als afsluiter besluiten we nog een wandeling te maken over het Gagelpad, op zoek naar de Heidesabelsprinkhaan. Op een klein heideveldje naast het pad hebben we prijs. Het heeft wel wat moeite gekost. Zeker als je weet dat we op de terugtocht deze soort in veel grotere aantallen zijn tegengekomen. Verderop worden we bijna omver gevlogen door een bijzonder mobiele grote vlinder. Hij vliegt razendsnel en maakt daarbij grote (3-4 m) op en neer gaande bewegingen. Moeilijk te bestuderen dus en moeilijk te vangen, maar na een wilde achtervolging van enkele enthousiastelingen

eindigt hij dan toch in het net van Jerina. Het blijkt een Hageheld te zijn, een oranje-bruine nachtvlinder met een wit vlekje op de vleugels - een typische soort van heidevelden en andere open terreinen. De rups leeft van heide, maar kan ook op Braam en Meidoorn zitten. Een mooie afsluiter.

Zomerwandeling naar Bosvoorde en het Zoniënwoud d.d. 08/08/2004

Gids en leiding: Fons Waeterschoot

Aantal deelnemers: 13

Verslag: Tuur Wuyts

Op een van de warmste zomerdagen een bos- en parkwandeling organiseren was niet zo'n slecht idee.

's Morgens reden we vlot naar de parking van het station Bosvoorde. Vlak ernaast ligt het 7 ha grote domein Tournay - Solvay. Het kasteel zelf is verwoest door een brand maar het omliggende park is mooi onderhouden en publiek toegankelijk. Tulpenboom, Rode Beuk, Ierse Taxus, Kaukasische Vleugelnoot en andere bomen en struiken wisselen elkaar af. Er zijn flinke hoogteverschillen en de vijvers worden gevoed door een bron die verscholen ligt tussen een groep grote Tongvarens. Er is ook een boomgaard en een ommuurde moestuin. Van daaruit stapt men door een poort het Zoniënbos in. 't Is hier heerlijk wandelen in een heuvelend landschap met verschillende vijvers. Groot en vooral Klein (uitheems) Springzaad, Reuzenpaardenstaart, Moeraszuring, Brede Wespenorchis, Kattekruid, Watermunt groeien hier al of niet dominant. Aan de Vuilbeek (nochtans met proper water), groeit op een bepaalde plaats *Telekia Speciosa*. Deze hoge plant is verwant aan de Griekse plant en heeft grote gele bloemen. Plots zien we enkele Grondeekhoorns vlug en soepel over de takken van lage struiken lopen en klauteren. Ook deze exoot heeft zich goed aangepast aan zijn nieuw leefmilieu. Meestal zijn ze niet ver van water te vinden. Op een open plekje zien we Bruin Zandoogje en het Landkaartje. We pick-nicken op een opengekapt stuk bos. Nadien keren we terug en blijven telkens "hangen" aan vijveroevers waar we de libellen en waterjuffers gadeslaan. Fons heeft nog een hele uitleg over een merkwaardig verschijnsel bij sommige bomen, in dit geval een opmerkelijke verdikking aan de voet van een Beuk. Het is een z. g. "warrelknop". Tevreden kwamen we terug op ons vertrekpunt waar het dan veel drukker was. Fons en Yvonne, bedankt voor het gidsen en de vlotte leiding.

Fietstocht in de Polder en de Noorderkempen d.d. 14/08/2004

Gids: Marieke Berkvens

Leiding: Tuur Wuyts

Aantal deelnemers: 19

Verslag: Pascale en Jasmijn

Om 8.30 u vertrokken we met de Belgische delegatie van Natuurpunt onder leiding van "den Tuur" richting Stabroek, waar onze gids Marieke ons, samen met twee sympathieke Nederlandse dames stond op te wachten aan Taverne "De neus".

Vandaar vertrokken we onder een stralende zomerlucht over een hobbelig paadje richting Berendrecht. Iedereen had een beetje twijfels over het parcours, maar al snel konden we op heerlijk vlakke fietswegen onze tocht verder zetten. Na veel bunkers en nog wat restanten van de Eerste Wereldoorlog

te hebben bezocht, zijn we via Woensdrecht naar Huijbergen doorgereden, waar Tuur een afspraakje had met een dienstster, die hem had beloofd onze dorst te lessen?!? Maar, het was gesloten en we moesten ergens anders terecht. Op een terrasje tegenover de kerk, zijn we even gaan rusten en werd er uitgebreid gediscussieerd over de verschillende vogelpopulaties (helaas kunnen wij als beginners hierover geen details geven). Huijbergen is ontstaan rond een kloosterorde van "Wilhelmieten".

De tweede helft van onze tocht bracht ons langs prachtige Nederlandse dorpen, richting grensstreek, het zogenaamde grensoverschrijdende gebied De Zoom - Kalmthoutse heide, wat moeilijk in woorden te beschrijven is.

Het was allemaal prachtig: de purperen heidevelden, de zon, het gezelschap, de vriendelijkheid van de deelnemers en de rustige sfeer. Na het middagmaal, was er gelegenheid voor een wandeling. (verslag daarvan moet je vragen aan de wandelaars: Boomvalk en eitjesafzettende Libellenpaartjes???)

Het laatste deel van de fietstocht ging verder door de heide, met tussenstops aan het mastenbos, het infopunt van de heide, het antitankkanaal, een vennetje met Blauwwier en

Gids en leiding genieten van een zomers ijsje
Foto's: Sonja Van Kerckhove

last but not leasteen heerlijk ijsje in alle mogelijke smaken en kleuren, dat ieders goedkeuring kreeg. Dan moesten we zogezegd nog 10 km verder, maar wat bleek? Opeens stonden we na 42 km terug met onze neus vóór "DE NEUS", waar we niet voorbij konden zonder eerst nog iets te drinken en afscheid te nemen van de groep. Terug op de Bist rond 17.15u. keerden we moe (een beetje verbrand), maar voldaan terug naar huis. We hebben een heerlijke dag gehad en bedanken iedereen die erbij was!

Meer gedetailleerde informatie (vertrekplaats en -uur, kledij, ...) over de activiteiten vind je in dit tijdschrift.
Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

Uitstappen

- Zo 3 okt. Linkeroever en Saeftinghe
 Za. 9 okt. Herfstwandeling in het Schoonselhof
 Zo. 10 okt. **Bustocht naar de Olef-vallei**
 Za. 16 okt. 1) Vogeltrek langs de Zeeuwse kust
 2) Het mariene leven in de Oosterschelde
 Zo. 24 okt. Roofvogeltrek over de Kempen
 Za. 30 okt. Het arboretum van Tervuren
 Zo. 7 nov. Wandeling in het Mechels Broek
 Zo. 14 nov. Vogeltocht Oosterschelde en Veerse Meer
 Zo. 28 nov. **Ganzentocht naar Land van Strijen en Korendijkse Slikken**
 Za. 4 dec. **Insectententoonstelling Natuurpunthuis en De Liereman**
 Za. 11 dec. Winteravond: Reisverslag Brazilië
 Zo. 19 dec. Vogeltocht in de Netevallei
 Zo. 9 jan. Vogeltocht: van kreekkrak tot Tholen
 Zo. 16 jan. Vogeltocht: Bospolder, Ekerse Putten en Kuifeend
 Zo. 23 jan. **Bustocht: Vogelexcursie Schouwen**
 Zo. 30 jan. Bezoek aan het KBIN

Extra !

- Za. 27 nov. Behaag Natuurlijk-actie (zie agenda, blz. 6)
 Za. 11 dec. Trefdag in Leuven

Vergaderingen (vrij toegankelijk)

- Di. 12 okt. Gidsenvergadering De IJsvogel, Fort 7, 19.30 u
 Wo. 20 okt. Kern Hobokense Polder, zaal Moretus, Berkenrodelei 32 - 36, Hoboken om 19.30 u
 Wo. 17 nov. Kern Hobokense Polder, zaal Moretus, Berkenrodelei 32 - 36, Hoboken om 19.30 u
 Wo. 15 dec. Kern Hobokense Polder, zaal Moretus, Berkenrodelei 32 - 36, Hoboken om 19.30 u
 Wo. 19 jan. Kern Hobokense Polder, zaal Moretus, Berkenrodelei 32 - 36, Hoboken om 19.30 u

Foto voorkaft "Tureluur": Raymond De Smet

Natuurbeheer

- Hobokense Polder:** za. 9 okt. van 10 u tot 16.30 u
 zo. 14 nov. van 10 u tot 16.30 u
 za. 11 dec. van 10 u tot 16.30 u
 zo. 9 jan. van 10 u tot 16.30 u
 Info bij Danny Jonckheere/Wim Mertens (colofon)

- Fort 7:** za. 2 oktober van 9 tot 12 u
 Elke zaterdag tot begin maart !
 Info bij Peggy Beers (colofon)

- Oeyvaersbosch:** za. 20 nov. van 9.30 u tot 16.00 u
 Info bij Ivan Bogaerts, 03/887 16 46

Geleide wandelingen en activiteiten in onze natuurgebieden

- Zo. 17 okt. Herfstwandeling in de Hobokense Polder
 Zo. 21 nov. Wandeling in de Hobokense Polder

Cursussen

- Vogeltrek cursus:** Theorie: 6 en 13 okt. in De IJsvogel
 Praktijk: 16 en 24 okt. (zie agenda)

Infostanden van de Communicatiewerkgroep

- Zo. 3 okt. Opendeurdag in de Kinderboerderij te Wilrijk

In dit nummer

2	Colofon	Internationale watervogeltellingen
3	Agenda: weekendactiviteiten	Simultaantellingen trekvogels
9	Cursus Vogeltrek	19 Lezers schrijven
10	Camargueis mei 2005	20 Dierengeluiden
12	Behaag natuurlijk 2004	Vogelwaarnemingen: Hobokense Polder
14	Beheer en waarnemingen in Fort 7	21 Educatief:
15	Oproep medewerkers	Warkruid
	Natuur in zicht / Natuurgids	Vlaamse Ornithologische Studiedag (VLOS)
	Watervogeltellingen	22 Studie:
16	Hobokense Polder-nieuws:	Dieren in onze omgeving
16	Natuurbeheer in de Hobokense Polder	22 Te koop !
16	Nachtvlinderwaarnemingen Vlindernacht	23 Kinderhoek: 't rAntGroentje
17	Huwelijk Danny en Ann	25 Verslagen
18	Handelaars ondersteunen de Polder	32 Activiteitenkalender

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 januari, ontvangen we graag ten laatste **15 november 2004**. Te bezorgen bij de rubriekverantwoordelijken, zie blz. 2